

Stichting Pensioenfonds Abbott Nederland

Stichting Pensioenfonds Abbott Nederland
Meeuwenlaan 4
8011 BZ Zwolle

Ingeschreven in het Handelsregister van
de Kamer van Koophandel onder nummer 05070105

Verslag over het boekjaar 1-1-2014 t/m 31-12-2014

Inhoud

	Pagina
Karakteristieken van het pensioenfonds	
Profiel	5
Pensioenregeling	6
Bestuur en organisatie	
Personalia	9
Meerjarenoverzicht	11
Bestuursverslag	
Algemeen	13
Communicatie en overleg	18
Financiële ontwikkelingen	21
Beleggingen	29
Actuariële paragraaf	35
Gebeurtenissen na balansdatum	37
Externe contacten	39
Verslag van het verantwoordingsorgaan	
Oordeel Verantwoordingsorgaan (VO) concept jaarverslag 2014	41
Reactie van het bestuur	43
Verslag van de Visitatiecommissie	
Samenvatting (voor het jaarverslag)	45
Reactie van het bestuur	45
Jaarrekening	
Balans per 31 december	48
Staat van baten en lasten	50
Kasstroomoverzicht	52
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	53
Toelichting op de balans per 31 december	58
Toelichting op de staat van baten en lasten	64
Risicoparagraaf	70

Pagina**Overige gegevens**

Resultaatbestemming	79
Gebeurtenissen na balansdatum	79
Actuariële verklaring	81
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	83

Bijlagen

Aangesloten ondernemingen per 31 december 2014	85
Begrippenlijst	85

Karakteristieken van het pensioenfonds

Profiel

Stichting Pensioenfonds Abbott Nederland (hierna te noemen: het Fonds), statutair gevestigd te Zwolle, is opgericht per 1 januari 2002 en ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 05070105.

Het Fonds is een ondernemingspensioenfonds en is de uitvoerder van de pensioenovereenkomst van de werknemers van

- Abbott B.V.,
- Abbott Laboratories B.V.,
- Abbott Logistics B.V. Zwolle/Breda,
- Abbott Vascular Netherlands B.V.,
- APO Netherlands A.G.,
- Abbott Healthcare B.V.,
- Abbott Healthcare Products B.V.,
- Abbott Biologicals B.V.,
- AMO Netherlands B.V.,
- Abbott Informatics B.V.,
- AMO Groningen B.V.

per 1 augustus 2012 respectievelijk 1 oktober 2012 respectievelijk 1 januari 2014 tot en met 31 december 2014

- AbbVie Logistics B.V.
- AbbVie B.V.
- AbbVie Finance B.V.

Een aangesloten werkgever vraagt het deelnemerschap aan voor alle personen waarmee hij een pensioenovereenkomst sluit, tenzij in de arbeidsovereenkomst anders is bepaald. Het bestuur van het Fonds is verplicht de desbetreffende personen als deelnemer toe te laten.

Het Fonds stelt zich als hoofddoel het nakomen van haar pensioenverplichtingen, daarbij in aanmerking nemend dat deze verplichtingen nominaal zijn en er geen sprake is van een toeslag(ambitie), met uitzondering van het partnerpensioen en het wezenpensioen ingaande voor de pensioenrichtdatum. Daarnaast heeft het Fonds een tweetal secundaire doelstellingen:

- Korte termijn doelstelling is het realiseren van een bepaalde buffer om de kans op bijstorten te verkleinen en voldoende zekerheid in te bouwen om tot een financieel stabiel fonds te komen.
- Lange termijn doelstelling is een hoge en stabiele dekkingsgraad tot een niveau waarop sprake kan zijn van premiekorting.

Dit is zowel in het belang van de werkgever (lage en stabiele premie) als in het belang van de deelnemer.

Er wordt dus gestreefd naar premie-optimalisatie en stabiliteit.

Het Fonds heeft om dat doel te kunnen bereiken een organisatie opgezet waarbinnen de uitvoering van de pensioenregeling en het beheer van het vermogen op een adequate en gecontroleerde manier kunnen plaatsvinden.

De kernactiviteiten van het Fonds bestaan uit:

- Het innen van geldelijke bijdragen van de aangesloten werkgevers;
- deze gelden te beleggen en te beheren;
- uitkeringen toe te kennen bij ouderdom, arbeidsongeschiktheid en overlijden, conform de bepalingen van het pensioenreglement en de uitvoeringsovereenkomst.

Pensioenregeling

De pensioenregeling, die is vastgelegd in een pensioenreglement, bestaat uit de volgende delen:

Basis Module

De Basis Module bestaat uit de eindloonregeling, die is vastgelegd in een pensioenreglement en met ingang van 1 januari 2014. In het 1e kwartaal van 2015 is de laatste hand gelegd aan een pensioenreglement II 2015.

De basis Module geeft de (gewezen) deelnemers aanspraken op:

- ouderdomspensioen met ingangleeftijd 67 jaar;
- Beperking van de pensioengrondslag tot een bedrag van €100.000 (2015);
- Wijziging van de pensioengrondslag per 1 april van ieder jaar (vanaf 2015 ook voor Abbott van toepassing);
- partnerpensioen ten behoeve van de partner;
- wezenpensioen ten behoeve van de kinderen van de (gewezen) deelnemer;
- premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid.

Het deelnemerschap vangt aan op de datum van indiensttreding door de werknemer bij een van de aangesloten werkgevers en eindigt uiterlijk op de ingangsdatum van het ouderdomspensioen ofwel de 67-jarige leeftijd.

Beschikbare Premie Module

De Beschikbare Premie Module is met ingang van 1 januari 2006 ingevoerd en geeft de (gewezen) deelnemers aanspraak op een beschikbare premie boven de salariscgrens van € 58.711 (2014). Deze module wordt, voor wat betreft het overlijdensrisico en de vrijstelling van premiebetaling bij arbeidsongeschiktheid, door het Fonds (her)verzekerd bij Centraal Beheer Achmea.

De beschikbare premie wordt vastgesteld door een leeftijdsafhankelijk percentage te berekenen over de pensioengrondslag, die gelijk is aan het pensioengevend salaris boven de salariscgrens uit de Basis Module. Het leeftijdsafhankelijke percentage wordt bepaald volgens een staffel. De opbouw vindt plaats door middel van een storting van premies op een aparte beleggingsrekening, die door het Fonds en op naam van de deelnemer wordt geopend bij ING Personal Fund Services B.V. De beschikbare premies worden inclusief het behaalde rendement op de pensioendatum aangewend voor de aankoop van ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen.

Vrijwillige Bijspaar Module

De Vrijwillige Bijspaar Module is een premieovereenkomst die met ingang van 1 januari 2006 is ingevoerd. Als deelnemers aan deze module worden aangemerkt de werknemers die op of na 1 januari 2006 in dienst zijn getreden bij een werkgever en deelnemen in de pensioenregeling of die deelnemer waren in de op 31 december 2005 geldende pensioenregeling.

Deze module biedt deelnemers de mogelijkheid om een extra pensioenkapitaal op te bouwen ten behoeve van de aankoop van een aanvullend ouderdomspensioen en partnerpensioen voorzover fiscale maximale grenzen niet worden overschreden.

De opbouw vindt plaats door middel van een storting van premies op een aparte beleggingsrekening, die door het Fonds en op naam van de deelnemer wordt geopend bij ING. Vanaf 1 januari 2015 is er geen mogelijkheid meer om aanvullende stortingen te doen. De kapitalen die tot 1 januari 2015 zijn "gespaard" blijven belegd.

Verzekerdenbestand

(Aantallen)

	Actieve deelnemers	Gewezen deelnemers	Pensioen- gerechtigden	Totaal
Stand per 31 december 2013	1.978	680	91	2.749
Mutaties door:				
in diensttrekkingen	285	0	0	285
Ontslag met premievrije aanspraak ¹⁾	-527	527	0	0
Waardeoverdracht	0	-26	0	-26
Ingang pensioen	-9	-3	18	6
Overlijden	-3	-1	-1	-5
Afkoop	0	0	0	0
Andere oorzaken	2	-11	1	-8
Mutaties per saldo	-252	486	18	252
Stand per 31 december 2014	1.726	1.166	109	3.001

Specificatie pensioengerechtigden

	2014	2013
Ouderdompensioen	77	66
Nabestaandenpensioen	21	16
Wezenpensioen	11	9
Totaal	109	91

De Actieve deelnemers bevatten 29 deelnemers met (gedeeltelijke) premievrijstelling

1) De uitstroom van AbbVie veroorzaakt een daling van de actieve deelnemers en een stijging van de gewezen deelnemers met 325.

Cohort	0-20	20-25	25-30	30-35	35-40	40-45	45-50	50-55	55-60	60-65	65-70	70-75	75-85	Totaal
Totale regeling														
Actieve deelnemers	1	11	105	174	204	295	297	310	217	111	1	0	0	1.726
Gewezen deelnemers	0	4	77	158	236	245	186	130	73	57	0	0	0	1.166
Pensioengerechtigden	6	4	1	0	0	0	2	4	5	18	34	20	15	109
waarvan:														
Ouderdomspensioen (incl. TOP)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	14	31	18	14	77
Partnerpensioen	0	0	0	0	0	0	2	4	5	4	3	2	1	21
Wezenpensioen	6	4	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	11
Totaal	7	19	183	332	440	540	485	444	295	186	35	20	15	3.001

Bestuur en organisatie

Personalia

De samenstelling van het bestuur was in 2014 als volgt:

Werkgeversleden:	De heer J.M. Negro De heer F.V.M. Hemeryck De heer B.C. Broecks	(Abbott, voorzitter) (AbbVie tot en met 31 december 2014) (Abbott)
Deelnemersleden:	de heer H.G.A. van Dam de heer E. Geervliet de heer R. Voorhaar	(Abbott, vice voorzitter en secretaris vanaf 1 juli 2014 tot en met 31 december 2014) (AbbVie, secretaris tot 1 juli 2014) (Abbott)
Lid namens gepensioneerden:	De heer C.M.A. Merison	(vanaf 1 juli 2014)

samenstelling bestuur naar leeftijdsgroep per 31 december 2014

Leeftijdsgroep	Aantal leden
<25	–
25-35	1
35-45	1
45-55	3
55-65	–
>65	1

De samenstelling van de overige overleg- c.q. adviesorganen was in 2014 als volgt:

Beleggingscommissie:	B.C. Broecks F.V.M. Hemeryck R. Voorhaar N. Houwaart D. Richert H.F.P. van Cappeleven	(voorzitter) (Montae Bestuurscentrum) (Mercer Investment Consulting, adviseur) (adviseur)
Communicatiecommissie:	H.G.A. van Dam E. Geervliet C.M.A. Merison C.M. Vriend	(voorzitter) (tot 1 juli 2014 als bestuurslid, na 1 juli 2014 als adviseur) (vanaf 1 juli 2014) (Montae Bestuurscentrum)

Risicomangementcommissie: J.M. Negro
E. Geervliet
R. Voorhaar
N. Houwaart (Montae Bestuurscentrum)

Deelnemersraad tot 1 juli 2014: D.C. Groen (voorzitter)
M. Mol (secretaris)
H.T.E. Kemperman
F.D. Jager
T.G. Agricola (in 2014 afgetreden)
C.M.A. Merison
G.F.M. Holtmaat

Verantwoordingsorgaan
vanaf 1 juli 2014: Mevrouw E. Minnesma
Mevrouw D.C. Groen (voorzitter, namens werkgever)
De heer G.F.M. Holtmaat (secretaris, namens deelnemers)
De heer H.T.E. Kemperman
De heer W. Jans
De heer M. Mol
De heer F. Naron
De heer J. Zandstra (namens pensioengerechtigden)

samenstelling VO naar leeftijdsgroep per 31 december 2014

Leeftijdsgroep	Aantal leden
<25	–
25-35	1
35-45	2
45-55	4
55-65	–
>65	1

De adviserend actuaris van het Fonds is de heer M. de Wit AAG, werkzaam bij Mercer Nederland B.V.
De certifierend actuaris is de heer A. den Hartog van Aon Hewitt

De accountant van het Fonds is de heer J. Van Kleef, werkzaam bij KPMG.

De werkzaamheden van de compliance officer worden uitgevoerd door de heer De Graaf van Cijffers.

De bestuursondersteuning wordt verzorgd door Montae Bestuurscentrum B.V.

De administratie is uitbesteed aan AZL N.V. en voor de beleggingen in de BPM en VBM regeling aan ING Investment Management in het product Mijn Pensioen.

Als vermogensbeheerder is aangesteld BNP Paribas Investment Partners N.V.

Meerjarenoverzicht

	2014	2013	2012	2011	2010
Aantallen					
Actieve deelnemers	1.726	1.978	1.919	1.205	1.182
Gewezen deelnemers	1.166	680	577	472	468
Pensioengerechtigden	109	91	81	75	65
Overigen					
Totaal	3.001	2.749	2.577	1.752	1.715
Financiële gegevens (in duizenden euro)					
Beleggingen voor risico pensioenfonds					
Belegd vermogen	287.701	196.286	188.935	149.639	122.810
Beleggingsopbrengsten	75.252	-13.197	21.514	18.375	11.568
Rendement op basis van total return	36,0%	-6,2%	12,9%	13,6%	11,8%
Beleggingen voor risico deelnemers					
Belegd vermogen	25.503	19.483	15.931	11.627	9.877
Beleggingsopbrengsten	3.437	698	1.505	13	754
Rendement op basis van total return	16,9%	5,3%	5,5%	0,1%	8,7%
Reserves					
Algemene reserve	50.165	22.686	27.558	12.255	16.804
Totaal reserves	50.165	22.686	27.558	12.255	16.804
Technische voorzieningen					
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds	244.107	175.090	165.473	139.152	108.208
Overige technische voorzieningen	2.493	2.463	2.318	610	534
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen ¹⁾	0	0	0	971	683
Totaal technische voorzieningen	246.600	177.553	167.791	140.733	109.425

1) Het herverzekeringsdeel technische voorzieningen is vanaf 2012 in de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds opgenomen.

	2014	2013	2012	2011	2010
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers					
Beschikbare Premie Module en Vrijwillige Bijspaar Module	25.503	19.483	15.931	11.627	9.877
	25.503	19.483	15.931	11.627	9.877
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers					
Reguliere premie	19.901	22.892	21.628	11.970	10.048
Incidentele premies	2.378	30	4.216	0	6.766
	22.279	22.922	25.844	11.970	16.814
in % van de loonsom ¹⁾	24,7%	25,1%	24,9%	21,6%	18,6%
Bijdragen voor risico deelnemers	2.958	3.078	2.823	1.737	1.547
Pensioenuitkeringen	1.861	1.818	1.794	1.900	1.695
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten					
Totaal	1.188	1.266	1.223	1.531	1.503
Per deelnemer in euro (Actieven en Pensioengerechtigden) ²⁾	647	612	612	1.196	1.205
Dekkingsgraad					
Aanwezige dekkingsgraad ³⁾	120,3%	112,8%	116,4%	108,8%	115,5%
Minimaal Vereiste dekkingsgraad	104,5%	104,6%	104,6%	104,8%	105,0%
Vereiste dekkingsgraad	108,3%	108,4%	107,5%	108,3%	109,9%

1) Het percentage is als volgt berekend: Reguliere premie / Pensioengevend salaris van de basisregeling (inclusief oude regeling).

2) Het aantal deelnemers is de som van het aantal actieve deelnemers en pensioengerechtigden, conform de Aanbevelingen van de Pensioenfederatie. De totale uitvoeringskosten voor het fonds zijn gedaald.

Door de uittreding van Abbvie is het aantal actieve deelnemers echter gedaald. Door de daling van de actieve deelnemers zijn de kosten per deelnemer gestegen. Zou je de uitvoeringskosten delen door het totaal aantal deelnemers, inclusief slaper, dan zouden de kosten per deelnemer € 396,- (2013: € 461,-) zijn.

3) De dekkingsgraad is als volgt berekend: (Totaal Reserves + Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds) / Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds maal 100%. De dekkingsgraad 2012 tot en met 2014 is inclusief het effect van de rentemiddeling en de UFR.

Bestuursverslag

Het bestuur heeft in 2014 vier bestuursvergaderingen gehad, waarin met name over strategische zaken is gesproken. Daarnaast zijn er vijf conference calls geweest waarin de dagelijkse gang van zaken van het Fonds is besproken en waarin besluitvorming heeft plaatsgevonden.

In de bestuursvergaderingen werd onder meer gesproken over:

- strategisch beleid 2014;
- communicatiebeleid;
- beleggingsbeleid;
- risicomangement;
- parameters en flexibiliseringsfactoren 2014;
- actuariële en bedrijfstechnische nota en pensioenreglement;
- pensioenakkoord 2015 van sociale partners en de gevolgen voor de uitvoering van de pensioenregeling 2015;
- financiële positie;
- bestuurssamenstelling en rolverdeling;
- uittreding van de AbbVie ondernemingen per 1 januari 2015;
- Overname Mylan in 2015;
- Afhandeling implementatie Wet versterking bestuur pensioenfonds
- Jaarwerk 2013
- Voorbereidende activiteiten inzake het nieuw Financieel ToetsingsKader (nFTK)
- Herverzekering

Algemeen

Wijziging in het bestuur

Per 1 januari 2014 zijn de taken binnen het bestuur opnieuw verdeeld. De heer Negro is in 2014 benoemd tot voorzitter. Samen met de heer Van Dam, die in 2014 als vice-voorzitter optreedt, vormde hij tot en met 31 december 2014 het dagelijks bestuur. De heer Broecks heeft per deze datum de taak van penningmeester overgenomen. Per 1 juli 2014 hebben er nieuwe wijzigingen binnen het bestuur plaatsgevonden mede als gevolg van de Wet Versterking Bestuur Pensioenfonds.

Per die datum is er een zetel voor de werknemers komen te vervallen. Deze zetel is overgegaan op de geleding gepensioneerden.

Om deze reden is de heer Geervliet per 1 juli 2014 teruggetreden als bestuurslid. Hij is voor de periode van 1 juli 2014 tot en met 31 december 2014 door het bestuur benoemd als adviseur van de communicatiecommissie.

Per 1 juli 2014 is de heer C.M.A. Merison namens de geleding gepensioneerden benoemd als bestuurslid. Voor deze datum maakte hij deel uit van het Verantwoordingsorgaan namens de gepensioneerden.

Het bestuur heeft een diversiteitsbeleid vastgesteld. Dit beleid is gericht op minimaal 1 man en 1 vrouw in het bestuur waarvan minimaal 1 lid ouder is dan 40 jaar en 1 lid jonger is dan 40 jaar. De voorzitter van het Fonds is jonger dan 40 jaar. Op dit moment neemt geen vrouw zitting in het bestuur. Voor het VO geldt hetzelfde beleid. In het VO hebben op dit moment twee vrouwen zitting en zijn er

drie leden jonger dan 40 jaar. Een keer in de drie jaar vindt een evaluatie plaats van dit beleid. Momenteel wordt dus gedeeltelijk aan dit beleid voldaan. Bij het zoeken naar nieuwe bestuurskandidaten wordt aandacht geschonken aan dit beleid, waarbij kennis en kunde altijd prevaleren.

Per 1 januari 2015 zijn er twee vacatures in het bestuur. Inmiddels zijn twee kandidaten (een door de OR en een door de werkgever) voorgedragen waarvan het bestuur heeft vastgesteld dat zij voldoen aan het functieprofiel, met uitzondering van de deskundigheidseisen. Deze kandidaten gaan in 2015 een SPO-opleiding volgen en worden daarna voorgedragen bij DNB. Gedurende die tijd nemen zij als toehoorder deel aan de bestuursvergaderingen en calls.

Deskundigheid van het bestuur

Naar aanleiding van de handreiking geschikt pensioenfondsbestuur van de Pensioenfederatie in het kader van de nieuwe wetgeving inzake verzwarende van de geschiktheidseisen heeft het bestuur besloten het kennisniveau en competenties van het bestuur als collectief en het bestuurslid als individu extern te toetsen. Het bestuur heeft SPO gevraagd deze toets uit te voeren. Naar aanleiding van de resultaten van deze toets is het deskundigheidsplan van het fonds aangepast naar een geschiktheidsplan. Het opleidingsplan 2015 is gebaseerd op dit geschiktheidsplan.

Code Pensioenfondsen

Op 1 januari 2014 is de Code Pensioenfondsen in werking getreden. Deze Code is opgesteld door de Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid die hiermee normen formuleren voor "goed pensioenfondsbestuur". De Code staat niet op zichzelf, maar maakt deel uit van het volledige stelsel van bestaande wet- en regelgeving. Daarnaast geven de aanbevelingen richting aan de governance van het pensioenfonds. De Code komt in de plaats van de Principes voor goed pensioenfondsbestuur die de Stichting van de Arbeid in 2005 heeft gepubliceerd.

Het bestuur van het Fonds bestuurt in overeenstemming met de bepalingen uit de Code Pensioenfondsen.

Het fonds heeft geen eigen klokkenluidersregeling opgesteld. De bestuursleden zijn (behalve het bestuurslid namens gepensioneerden) in dienst bij de werkgever. De werkgever beschikt over voldoende regelingen om op een passende wijze om te gaan met onregelmatigheden. Bovendien heeft het Fonds geen werknemers in dienst. Het bestuur heeft wel onderzocht of de partijen waaraan werkzaamheden zijn uitbesteed beschikken over een klokkenluidersregeling. Dit is het geval. Werknemers van de uitbestedingspartijen kunnen dus bij een onregelmatigheid hiervan gebruik maken.

In 2014 zijn er geen klachten en geschillen geweest tussen het pensioenfonds en de (gewezen) deelnemers en andere betrokkenen. Dit heeft dus ook niet geleid tot veranderingen in regelingen dan wel processen.

Beloningsbeleid

Het Fonds beschikt over een beloningsbeleid. In 2014 is dit beleid aangepast. Door gewijzigde omstandigheden in de governance is nog eens gekeken naar het beloningsbeleid. De bestuursleden en leden van het VO namens de werknemers en werkgevers zijn in dienst van de werkgever en verrichten hun werkzaamheden voornamelijk in werktijd, dus ontvangen feitelijk een beloning van de werkgever. Het bestuurslid en lid VO namens de pensioengerechtigden ontvangen een vergoeding van het pensioenfonds.

Visitatie

Ook na 1 juli 2014 heeft het bestuur in overleg met het VO besloten om het intern toezicht in te richten door middel van visitatie. Vanaf deze datum dient visitatie jaarlijks plaats te vinden. Het bestuur heeft in het eerste kwartaal van 2015 drie offertes aangevraagd bij bureaus die zich gespecialiseerd hebben in visitatie. Besloten is om de visitatie in 2015 uit te laten voeren door Stichting ITP. Deze stichting heeft ook de vorige visitaties uitgevoerd. Het verantwoordingsorgaan heeft hier een positief advies over gegeven.

Compliance

Op grond van de Pensioenwet dient het Fonds een beheerste en integere bedrijfsvoering te waarborgen en een compliance officer aan te wijzen. De compliance officer is belast met het toezicht op de naleving van de Pensioenwet-bepalingen en van de interne procedures en gedragsregels zoals de gedragscode van het Fonds. De gedragscode wordt nageleefd door het bestuur en de leden van het VO. De gedragscode bevordert transparantie en zorgt ervoor dat alle bestuursleden en leden van het VO weten wat wel of niet geoorloofd is.

De compliance officer van het Fonds, de heer De Graaf van Cijf'rs, heeft in zijn rapportage over 2014 geen bijzonderheden gemeld.

Aansluiting nieuwe werkgevers

Per 1 januari 2014 is AMO Groningen B.V. toegetreden. Het betreft ongeveer 80 medewerkers, die over hun deelnemingstijd vanaf 1 januari 2014 pensioen zullen opbouwen. Het reeds opgebouwde pensioen voor deze werknemers blijft achter bij het bedrijfstakpensioenfonds voor de Metaalnijverheid. Tevens is per 1 januari 2014 AbbVie Finance B.V. toegetreden.

Uittreding AbbVie

Per 1 januari 2015 wordt de opbouw van pensioenaanspraken voor de actieve deelnemers en (gedeeltelijk) arbeidsongeschikte deelnemers van AbbVie elders ondergebracht. De opgebouwde aanspraken en rechten blijven vooralsnog achter bij het Fonds. Er is echter een intentie voor een collectieve waardeoverdracht. Dit streven is reeds aangekondigd bij DNB. Voor de situatie na 1 januari 2015 is tussen AbbVie en het Fonds een beëindigingsovereenkomst opgesteld. Het doel van de overeenkomst is om de Abbott deelnemers geen nadeel te laten ondervinden van de uittreding van AbbVie.

Toetreding Mylan

Per 1 februari 2015 is BGP Products B.V. tot 31 december 2016 toegelaten als aangesloten werkgever bij het fonds. Op 1 februari 2015 is een aantal werknemers van Abbott B.V., Abbott Logistics B.V., Abbott Biologicals B.V. en Abbott Healthcare Products B.V. (hierna: EPD Business) door middel van een overgang in de zin van artikel 7:663 Burgerlijk Wetboek overgegaan naar BGP Products B.V. Door toetreding tot het fonds zal de bestaande pensioenovereenkomst tussen EPD Business en hun werknemers worden voortgezet na de overgang. In 2014 heeft het bestuur de nodige aandacht besteed aan de voorbereiding van deze wijziging.

Fondsdocumenten

Actuariële en bedrijfstechnische nota (abtn)

Op 14 juli 2014 heeft het bestuur een nieuwe abtn vastgesteld naar de stand van zaken per 1 juli 2014. In 2015 zal een update plaatsvinden van de abtn als gevolg van de inwerkingtreding van het nFTK

Pensioenreglement II

In maart 2014 is het pensioenreglement II opnieuw vastgesteld. De belangrijkste wijzigingen komen voort uit het aanpassen van de fiscale regelgeving per 1 januari 2014. Hierdoor is het opbouwpercentage verlaagd en is de staffel voor de BPM-regeling aangepast. Daarnaast is de pensioenrichtleeftijd gesteld op de dag waarop de 67-ste verjaardag valt. De bestaande aanspraken zijn omgerekend van leeftijd 65 naar leeftijd 67. Daarnaast is er voor gekozen om in de VBM-regeling bij ontslag aan te sluiten bij de regels van de BPM-regeling. Dit betekent dat bij ontslag het opgebouwde kapitaal niet direct aangewend wordt voor pensioen maar deel blijft uitmaken van de beleggingsrekening. Het bestuur heeft dit laatste punt nog aan DNB voorgelegd. DNB heeft bevestigd dat op deze manier de regeling voldoet aan de Pensioenwet.

Per 1 januari 2015 is het fiscale kader voor pensioenregelingen (het zogenaamde "Witteveenkader") wederom aangepast. In het najaar van 2014 hebben sociale partners een akkoord gesloten. Het opbouwpercentage in de eindloonregeling (basisregeling) is verlaagd naar 1,657%. De franchise wordt voor 1 januari 2015 vastgesteld op € 14.305. Deze cijfers zijn in overeenstemming met de

minimumbepalingen van de Wet op de loonbelasting. De staffel voor de BPM-regeling is aangepast aan de fiscaal maximale staffel (staffel II). Daarnaast geldt de pensioenregeling tot een salaris van €100.000.

Naar aanleiding van dit akkoord heeft het bestuur overleg gevoerd met AZL over de uitvoerbaarheid van de regeling. AZL heeft bevestigd dat de wijzigingen uit te voeren zijn. Eind februari 2015 is de regeling volledig geïmplementeerd. Deze wijzigingen zijn vastgelegd in het pensioenreglement II, dat in december 2014 door het bestuur is vastgesteld.

Het bestuur heeft in een brief van 19 december 2014 haar bevindingen medegedeeld aan de sociale partners en gevraagd of sociale partners zich kunnen vinden in de voorgestelde uitvoering van de regeling. Hierop is van sociale partners geen bezwaar opgekomen. Per 31-12-2014 zijn alle overgangsregelingen beëindigd. Dit vereenvoudigt de uitvoering (en hiermee de kosten).

Communicatiebeleidsplan

Het communicatiebeleidsplan was eind 2013 geactualiseerd naar de stand per 1 januari 2014. In 2015 volgt een nieuwe actualisatie mede naar aanleiding van de verwachte nieuwe regelgeving rondom pensioencommunicatie.

Statuten en reglementen

In verband met de inwerkingtreding van de WVB zijn de statuten aangepast. Dit heeft mede tot gevolg gehad dat reglementen, zoals het huishoudelijk reglement en het verkiezingsreglement voor het VO en het reglement visitatie, zijn gewijzigd.

Integraal risicomanagement

Aan het eind van 2013 was integraal risicomanagement binnen SPAN al gedegen vormgegeven. In de Beleggingsadviescommissie wordt specifiek aandacht besteed aan de financiële risico's. De risicomanagementcommissie houdt alle niet-financiële risico's in de gaten. Tevens worden de verantwoording van alle risico's, de actuele ontwikkelingen en updates naar het bestuur verzorgd door de risicomanagementcommissie.

In 2014 is, nadat de kwaliteit van het risicomanagement in 2013 verder is verhoogd, het risicostrategiedocument aangepast. Verder is er een begin gemaakt met de vastlegging van een aantal relevante processen in procesbeschrijvingen.

In uitvoerende zin heeft medio 2014 een volledige risico-analyse (financieel en niet-financieel) plaatsgevonden. De huidige beheersmaatregelen blijven gehandhaafd. Aanvullende beheersmaatregelen in 2014 zijn de volgende:

- De UFR en de middeling van de rentecurve heeft geleid tot een halfjaarlijkse monitoring van de effectiviteit van de renteafdekking;
- Door de forse rentedaling zijn mandaatsgrenzen ten aanzien van de UFR renteafdekking overschreden. De beleggingen zijn niet direct aangepast, maar de monitoring is naar een tweewekelijkse frequentie aangescherpt;
- Bij de implementatie van het dynamische rente-afdekkingsbeleid is een kwartaaljkse monitoring op het resultaat op het dynamische renteafdekkingsbeleid ingevoerd.

Ten aanzien van uitbesteedde activiteiten vindt periodiek monitoring plaats door een beoordeling van de SLA-rapportages van de uitvoerende partijen. Ook zijn de ISAE3402-verklaringen beoordeeld. Hieruit zijn geen bijzonderheden naar voren gekomen. Aan het eind van 2014 is een aanvang gemaakt om alle partijen te evalueren. Ook is het uitbestedingsbeleid aangepast. Daarbij is mede rekening gehouden met de Guidance uitbesteding (Good Practices) die DNB in juni 2014 heeft uitgebracht.

Nadat de huidige custodian een tariefsverhoging per 1 juli 2014 heeft aangekondigd, heeft het Fonds aangegeven dat de hiermee gepaard gaande kostenverhoging bij de uitvoering van transitie onacceptabel is voor het Fonds. Vanwege de relatief eenvoudige dienstverlening is een klein marktonderzoek uitgevoerd inzake de rol van custodian. In dit marktonderzoek zijn de mogelijkheden van drie partijen meegenomen. Het Fonds heeft besloten op basis van de eenvoud van de dienstverlening, prijs en de al bestaande dienstverlening van deze partij met Abbott, de custodian activiteiten onder te brengen bij Northern Trust. De transitie naar Northern Trust vindt plaats in het eerste kwartaal van 2015.

Specifieke onderwerpen die in 2014 zijn behandeld zijn: de risico's omtrent het betaalproces, de klokkenluidersregeling, integriteitsrisico's, de informatiebeveiliging. Tevens is het self assessment belangenverstremgeling in gevuld op verzoek van DNB.

eShare

Het Fonds gebruikt eShare. Het bestuur heeft een contract afgesloten met eShare Limited in Engeland. eShare is een web gebaseerd pakket om vergaderingen te organiseren, taken uit te zetten en te monitoren en fondsstukken te archiveren.

Met eShare hebben de bestuursleden op elk gewenst moment toegang tot het centrale archief van het Fonds. Ook de commissies maken gebruik van eShare.

Uitvoeringskosten

Het bestuur onderschrijft de Aanbevelingen uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie.

Het Fonds werkt met een fondsbegroting waarbij elk kwartaal een inzicht wordt verkregen hoe de kosten zich verhouden tot het budget. Per dienstverlener zijn vaste prijsafspraken gemaakt over het vaste pakket van taken. Ad hoc taken worden vooraf geoffereerd en vastgesteld.

Uitvoeringskosten per deelnemer

De door het Fonds gemaakte uitvoeringskosten worden volledig bij de aangesloten entiteiten in rekening gebracht. Dit neemt niet weg dat de uitvoeringskosten onderdeel uitmaken van de totale door werkgever en werknemers op te brengen kostendekkende jaarpremie en daarmee moeten worden gepresenteerd. Hieronder zijn ook kosten voor werkzaamheden die het Fonds specifiek heeft uitgevoerd op verzoek van de werkgever.

Door de continue aandacht van het bestuur en ondanks de nog steeds zwaarder wordende eisen van de wetgever en toezichthouders bedroegen de uitvoeringskosten (uitgezonderd kosten vermogensbeheer, deze kosten komen wel volledig voor rekening van het Fonds) per deelnemer € 647,- in 2014 (2013: € 612,-). Hierbij is het aantal deelnemers de som van het aantal actieve deelnemers en pensioengerechtigden, conform de Aanbevelingen van de Pensioenfederatie. De totale uitvoeringskosten voor het fonds zijn gedaald. Door de uittreding van Abbvie is het aantal actieve deelnemers echter gedaald. Door de daling van de actieve deelnemers zijn de kosten per deelnemer gestegen. Zou je de uitvoeringskosten delen door het totaal aantal deelnemers, inclusief slaper, dan zouden de kosten per deelnemer € 396,- (2013: € 461,-) zijn.

Kosten vermogensbeheer als percentage van het belegd vermogen

De kosten van het vermogensbeheer bestaan uit verschillende componenten. Naast de kosten van het beheer van de beleggingen zelf, de zogenaamde beheerkosten of management fees, is er ook sprake van administratieve kosten, custodian kosten, broker kosten, eventuele belastingen, kosten die gepaard gaan met bijvoorbeeld het afdekken van risico's en transactiekosten. Niet alle kosten zijn direct zichtbaar. Kosten die bijvoorbeeld gemaakt worden voor het uitvoeren van transacties, de zogenaamde broker kosten, of kosten die gemaakt worden voor het bewaren van de beleggingen, het bewaarloon, zijn direct zichtbaar. Transactiekosten en de kosten voor het beheren van de beleggingen binnen elk beleggingsfonds worden verwerkt in de koers van het Fonds. Deze zijn dus niet direct zichtbaar. De vermogensbeheerder heeft alle kosten getracht inzichtelijk te maken. Dit heeft wat betreft de transactiekosten plaatsgevonden op basis van schattingen.

De transactiekosten kunnen op twee niveaus bekeken worden. Het Fonds belegt in beleggingsfondsen. Er is dus sprake van transactiekosten die gemaakt worden binnen de fondsen en transactiekosten die gemaakt worden als fondsen worden aan- danwel verkocht. De transactiekosten van de onderliggende beleggingen binnen de fondsen zijn veelal verwerkt in de koers die betaald of ontvangen wordt. Om deze reden kan hier alleen een inschatting van gemaakt worden. De inschatting is gebaseerd op de werkelijke transactievolumes binnen de beleggingsfondsen en de bied-laot koersen voor de verschillende beleggingscategorieën. In internationale context bestaat er nog geen eenduidige definitie van de totale kosten.

De totale kosten van het vermogensbeheer van de basisregeling bedragen (inclusief de schatting voor de transactiekosten binnen de fondsen) € 1.454.579 (2013: 1.016.709). In een percentage van het totale vermogen bedragen de kosten 0,61% (2013: 0,52%) per jaar. Dit percentage kan in grote lijnen uitgesplitst worden naar de volgende kostensoorten:

Kosten	2014	2013
Management fee (beheer)	0,24%	0,26%
Totale transactie kosten	0,16%	0,13%
Overige kosten	0,11%	0,13%
Totale kosten procentueel	0,51%	0,52%
Totale kosten absoluut (EUR)	1.454.579	1.016.709

* Procentueel ten opzichte van het vermogen

Ten opzichte van vorig jaar zijn er de volgende ontwikkelingen:

- De waardeontwikkeling van de beleggingen is groot geweest. Daarmee stijgt de absolute waarde van de kosten.
- Vanaf 2014 is een aparte feestructuur afgesproken voor de matching- en de returnportefeuille. De fee voor de matchingportefeuille is lager. Door de relatief grote stijging van de waarde van de matchingportefeuille ten opzichte van de returnportefeuille ontstaat er een lichte daling van de managementfee (van 26 basispunten naar 24 basispunten).
- De transactiekosten zijn gebaseerd op een schatting. De schattingsmethodiek is aangescherpt voor met name de beleggingscategorieën van minder liquide markten. Hierdoor stijgen transactiekosten.
- In 2014 heeft het fonds te maken met een stijging van de kosten van de custodian (onderdeel van overige kosten). Met name vanwege deze reden is besloten de custodian te vervangen.

Communicatie en overleg

Communicatiecommissie

Het bestuur heeft een mandaat opgesteld waarbinnen de communicatiecommissie kan opereren. De communicatiecommissie draagt zorg voor het voorbereiden en uitvoering laten geven aan het communicatiebeleid. In 2014 is de samenstelling van de commissie gewijzigd. Edgar Geervliet is per 1 juli terug getreden als bestuurslid. Hij is echter wel als adviseur verbonden gebleven aan deze commissie (tot 1 januari 2015). Charles Merison is namens het bestuur toegetreden als lid van de commissie. Naast de wettelijk voorgeschreven communicatiemiddelen als het Uniform Pensioenoverzicht (UPO) en de startbrief heeft de communicatiecommissie zich vooral beziggehouden met:

- website;
- de voorbereiding van het communicatiebeleidsplan 2015;
- keuze deelnemers inzake vervroegen en uitstel pensioenrichtdatum;
- het voorbereiden van en uitvoering geven aan de Nieuwsbrief en de Newsflash;
- communicatie ING;
- de communicatie van AZL;
- Brainstormsessie over communicatie aan de deelnemers;
- Mogelijkheden interactieve voorlichting;
- Nieuwe eisen aan communicatie in verband met ontwerp wetsvoorstel Pensioencommunicatie.

Communicatie met deelnemers

Nieuwsbrief/Newsflash

Het beleid van het Fonds is om één keer per jaar een Nieuwsbrief te versturen (rond juni) en, als de actualiteit hiertoe aanleiding geeft, incidenteel een Newsflash uit te brengen.

In maart 2014 is een Newsflash uitgebracht. In deze editie is aandacht geschonken aan de wijzigingen in de pensioenregeling per 1 januari 2014, het nieuwe VO dat per 1 juli 2014 is ingesteld en het kandidaatstellen voor dit VO. Ook is aandacht gegeven aan enkele korte nieuwsberichten zoals de toetreding van AMO Groningen B.V. per 1 januari 2014, de geldende grensbedragen in de pensioenregeling per 1 januari 2014 en de wisseling van het voorzitterschap per 1 januari 2014 van Erik van Dam naar Jonathan Negro.

In september 2014 is de Nieuwsbrief uitgebracht. Hierin is een interview met de voorzitter van het pensioenfonds Jonathan Negro opgenomen. Tevens wordt kennisgemaakt met Charles Merison (bestuurslid namens gepensioneerden) en de leden van het VO. Voor het overige is aandacht besteed aan de wijziging van de pensioenleeftijd van 65 jaar naar 67 jaar, het jaarverslag 2013, waardeoverdracht en de eigen bijdrage in de pensioenregeling.

Mijnpensioen.INGIM.nl

In 2014 is diverse malen aan de deelnemers gecommuniceerd dat nog maar een klein aantal deelnemers hebben ingelogd op Mijnpensioen.INGIM.nl. In bovengenoemde nieuwsbrief is een dringende oproep gedaan om kennis te nemen van hetgeen speelt in de BPM- en VBM-regeling. Het bestuur heeft signaleerd dat 2/3 van de deelnemers nog geen kennis heeft genomen van de inhoud.

Uniform Pensioenoverzicht (UPO)

Op basis van de Pensioenwet dient het UPO uiterlijk 1 oktober van het jaar verstuurd te zijn. Het UPO voor de deelnemers is eind oktober 2014 verzonden. Het bestuur heeft van deze late verstrekking vooraf melding gemaakt bij de AFM. De AFM is hiermee akkoord gegaan mits de deelnemers vooraf geïnformeerd worden. Het bestuur heeft de deelnemers daarom vooraf op de hoogte gesteld. Bij deze UPO is een bijlage toegevoegd voor de deelnemers aan de BPM en/of VMB regeling. In deze bijlage is een aantal voorbeeldberekeningen opgenomen voor de prognosekapitalen op de pensioenrichtdatum. Deze bijlage is in 2013 voor de eerste maal verzonden. In 2014 zijn geen UPO's verzonden aan gepensioneerden en gewezen deelnemers en gewezen partners. Voor gewezen deelnemers en gepensioneerden wordt een UPO verzonden in 2016. Voor gewezen partners wordt een UPO verzonden in 2018.

Startbrief en brochure

Naar aanleiding van de wijziging in het pensioenreglement is in 2014 ook de startbrief en brochure wederom aangepast.

Overleg met betrokken partijen en organen

Administrateur AZL N.V.

Op 9 mei 2014 heeft het bestuur gesproken met AZL over de dienstverlening van AZL. De wensen die SPAN heeft weken af van het standaardpakket van AZL. Er zijn nadere afspraken gemaakt over de vergoeding aan AZL en de aansturing. Het contract met AZL is uitgebreid op het gebied van actuariële ondersteuning. De strategische actuariële advisering blijft verzorgd worden door Mercer terwijl de uitvoerende actuariële werkzaamheden opgepakt worden door AZL.

In november 2014 is geëvalueerd of de aanpassingen die zijn doorgevoerd ook een verbetering zijn. Het bestuur is van mening dat de aansturing strakker is en het bestuur is tevreden over de actuariële uitvoerende werkzaamheden van AZL.

(Her)verzekeraar

Per 1 januari 2012 zijn het arbeidsongeschiktheids- en overlijdensrisico (her) verzekerd bij Centraal Beheer Achmea. De overeenkomst met Centraal Beheer Achmea heeft een looptijd van vijf jaar. In 2013 is het contract aangepast omdat de pensioenrichtleeftijd gewijzigd is van leeftijd 65 naar leeftijd 67. Daarnaast is door het bestuur ook nog eens kritisch gekeken naar de dekking die het contract geeft. Het bestuur heeft na overleg met Mercer geconcludeerd dat er in de excedentregeling sprake is van oververzekering. Er is geconstateerd dat bij het verzekeren van het nabestaandenkapitaal geen rekening wordt gehouden met het reeds opgebouwde kapitaal bij het overlijden van een deelnemer. Het contract met de herverzekeraar wordt hier op aangepast.

Werkgever

Het bestuur en de werkgever hebben in 2014 tweemaal een gezamenlijk overleg gehad. Er is aandacht besteed aan:

- De kwaliteit van de aanlevering van gegevens voor administratie AZL;
- Gevolgen Wet versterking bestuur pensioenfondsen;
- Aanvullende besluitvorming van het bestuur inzake de omrekening van pensioenleeftijd 65 naar leeftijd 67;
- Stand van zaken met betrekking tot de wijziging van de pensioenregeling per 1 januari 2015;
- Communicatie vanuit het pensioenfonds;
- Toekomst pensioenfonds;
- naleving SLA-afspraken tussen pensioenfonds en werkgever;
- Uittreding van AbbVie;
- Afsplitsing van Mylan.

Deelnemersraad

Door de inwerkingtreding van de Wet versterking bestuur pensioenfondsen per 1 juli 2014 is de deelnemersraad ophouden te bestaan als orgaan van het pensioenfonds.

In het eerste half jaar van 2014 zijn het bestuur en de deelnemersraad zijn in 2013 drie keer bij elkaar gekomen. Gesproken is over onder meer:

- Jaarwerk 2013;
- ontwikkelingen bij het pensioenfonds, zoals de financiële positie, het beleggingsbeleid en de werkzaamheden van de diverse commissies;
- wijzigingen in de pensioenregeling per 1 januari 2014, met name de conversie naar pensioenleeftijd naar 67;
- Wet versterking bestuur pensioenfondsen en de kandidaatstelling voor het VO nieuwe stijl.

Daarnaast heeft het bestuur de deelnemersraad maandelijks over de financiële positie van het Fonds door het toesturen van de Risicomonitor.

De deelnemersraad heeft een positief advies gegeven op de ABTN, het jaarverslag en Pensioenreglement II dat inwerking is getreden op 1 januari 2014.

Verantwoordingsorgaan (VO)

Per 1 juli 2014 is het VO nieuwe stijl ontstaan. De taken en bevoegdheden van het VO zijn beperkter dan de vroegere taken en bevoegdheden van de deelnemersraad. Het bestuur legt aan het VO verantwoording af over het gevoerde beleid middels het jaarverslag en de reguliere vergaderingen. Na 1 juli 2014 hebben het VO en het bestuur eenmaal een gezamenlijk overleg gehad. Tijdens dit overleg op 14 november 2014 heeft het bestuur verantwoording afgelegd over actuele zaken.

Het oordeel van het VO over boekjaar 2014 is opgenomen op pagina 41. De reactie van het bestuur is te vinden op pagina 43.

De Nederlandsche Bank (DNB)

In 2014 is er een aantal malen schriftelijk en telefonisch contact geweest met DNB. Naast correspondentie over de Wet versterking bestuur pensioenfonds en benoemingsprocedures is er specifiek contact geweest over de eindrapportage rapportage themaonderzoek vermogensbeheer en beëindiging van het deelnemerschap en de aanwending van het kapitaal uit de VBM-regeling.

Er zijn geen boetes of dwangsommen door DNB aan het fonds opgelegd.

Financiële ontwikkelingen

Financiële klimaat (bron: BNP Paribas Investment Partners N.V.)

Deze paragraaf geeft de visie weer van BNP, de vermogensbeheerder van het pensioenfonds, op de ontwikkeling van de beleggingen in 2014.

Het verloop van de economische ontwikkelingen en het sentiment op de financiële markten werden sterk beïnvloed door de geopolitieke gebeurtenissen in Oekraïne en het Midden-Oosten. Dat alles resulteerde in een neerwaartse herziening van de voor 2014 verwachte groei, waarbij de conjunctuursituatie echter sterk verschilt tussen de regio's. Dé gebeurtenis van het tweede halfjaar blijft ongetwijfeld de pijlsnelle daling van de olieprijs, die in zes maanden met de helft is gezakt. Een vat Brent-aardolie sloot het jaar af onder de 60 dollar.

Monetair beleid

De Europese Centrale Bank (ECB) heeft haar basisrente verlaagd in juni en september (de herfinancieringsrente bedraagt nu 0,05%, de marginale leenfaciliteit 0,30% en de depositorente -0,20%). Zij heeft een nieuw instrument aan haar arsenaal toegevoegd: de TLTRO (Targeted longer-term refinancing operations, gerichte herfinancieringstransacties op langere termijn), die bedoeld zijn om de bankleningen aan de niet-financiële privésector te versterken. Op 4 september werden nog meer maatregelen aangekondigd om het krediet te ondersteunen en de deflatieverwachtingen in te dammen. In dat verband is de ECB begonnen met de aankoop van door vermogen gedekte effecten, tot nu toe voor een totaalbedrag van 1,7 miljard euro, en asset backed obligaties (voor 30 miljard euro). Dit blijven echter bescheiden bedragen, net als de 212 miljard die in totaal is toegewezen aan de twee TLTRO-operaties tijdens het jaar. Gelet op het feit dat de ECB "ernaar streeft haar balans weer op het niveau van begin 2012 te krijgen", de aarzelende groei en de inflatie die in november 0,3% op jaarbasis bedroeg, nam de verwachting van nieuwe maatregelen toe. Mario Draghi zelf heeft overigens aangegeven dat de ECB zou "doen wat nodig is om de inflatie en de inflatieverwachtingen zo snel mogelijk aan te wakkeren", waar hij nog aan toevoegde dat "als de huidige beleidsingrepen niet volstaan om deze doelstelling te bereiken, of als andere risico's voor de inflatievooruitzichten toenemen, het nodig zal zijn om de omvang, het tempo en de samenstelling van de aankopen aan te passen". Dat leek sterk op een verklaring die het pad effende voor de aankoop van staatsobligaties. Inmiddels weten we in 2015 dat dat ook plaats gaat vinden.

De Amerikaanse Federal Reserve (Fed) heeft gewacht tot haar laatste vergadering van 2013 om te melden dat zij de maandelijkse aankopen in januari 2014 met 10 miljard dollar zou terugschroeven. Dat afbouwtempo is aangehouden en na afloop van de vergadering van oktober 2014 kondigde de Fed aan dat de aankopen in november zouden worden stopgezet. Zoals eerder al Ben Bernanke heeft ook Janet Yellen – die hem in februari 2014 opvolgde – herhaald dat de basisrente van de federal funds nog lange tijd zeer laag zou blijven. De communicatie daarover liep echter niet altijd van een leien dakje. Eerst moest de Fed in maart de verwijzing naar een 'streefcijfer' voor de werkloosheid van 6,5% laten vallen, gelet op de snelle daling van deze indicator. Rond datzelfde tijdstip, ter gelegenheid van haar eerste persconferentie als voorzitter van de Fed, gaf Janet Yellen ook de indruk dat het optrekken van de rente reeds in de lente van 2015 zou kunnen worden ingezet. De verklaringen daarna hebben dit misverstand snel rechtgezet, en de teneur van de officiële communiqués is pas in december gewijzigd, toen de Fed nota nam van de verbetering op de arbeidsmarkt en van de solide groei.

Aandelenmarkten

Begin 2014 zorgden de geopolitieke situatie en de bezorgdheid over de opkomende economieën voor een eerste waarschuwing op de financiële markten. Hoewel beleggers al snel terugkeerden bleven de ontwikkelingen op de beurzen aangestuurd worden door geopolitieke factoren en de door de centrale banken verstrekte liquiditeit, en in het tweede halfjaar door de pijlsnelle daling van de olieprijs. De gebeurtenissen in Oekraïne en het nieuwe conflict in de Gazastrook zetten de aandelenkoersen onder druk in april, en opnieuw in de zomer, ondanks de geruststellende verklaringen van de centrale bankiers, die in mei en juni aan de basis lagen van een duidelijke rally. In augustus en begin september reageerden de beleggers enthousiast op de toezegging van Mario Draghi om de monetaire voorwaarden in de eurozone verder te versoepelen. In de herfst stonden de geopolitieke gebeurtenissen weer in het brandpunt van de bezorgdheid. De aandelen noteerden twee volatiliteitspieken in de loop van het jaar (hoogste volatiliteit sinds midden 2012), in oktober en december. De dalingen tijdens het laatste kwartaal waren zeer abrupt en snel, maar werden ook in enkele beursdagen weggewerkt. Zij zijn het gevolg van de ongerustheid over de olieprijs. Dat element, dat twijfel doet rijzen over de gezondheid van de wereldeconomie, zette een zware druk op de activa van de productielanden en ligt aan de basis van de daling van de opkomende aandelenkoersen tijdens het jaar (-4,6% voor de MSCI Emerging index in dollar). Vooral de Russische financiële markten waren het slachtoffer van deze ontwikkeling, en de daling van de roebel (-35% in drie maanden, ondanks de interventies van de centrale bank) roept herinneringen op aan de Russische crisis. De Europese markten werden bovendien ook beïnvloed door de politieke situatie in Griekenland, die wel eens een nieuwe fase van instabiliteit zou kunnen inluiden. In deze troebele context zijn de centrale banken er niet in geslaagd de beleggers duurzaam vertrouwen in te boezemen. De liquiditeit blijft aanzienlijk, maar dat thema werd overschaduwd door de ontwikkeling van de olieprijs en de geopolitieke perikelen. Het rendement per regio liep uiteen. Zo steeg de S&P 500 met 11% en ging van record naar record dankzij de bevredigende resultaten van de bedrijven en de talrijke financiële transacties tegen een achtergrond van solide economische groei. In de eurozone daarentegen bleef de stijging door de zwakke groei en inflatie en de bezorgdheid over Rusland en Griekenland beperkt (+1% voor de Euro Stoxx 50). De Japanse indexen (+7% voor de Nikkei 225) profiteerden van de daling van de yen en het beleid van economische steun aan de bedrijven.

Obligatiemarkten

Begin 2014 schommelde het renteniveau van een Amerikaanse 10 jaar's obligatie binnen een relatief smalle bandbreedte van 2,6% tot 2,8%. De lange rente was de speelbal van de economische indicatoren, de verwachtingen rond het monetaire beleid en de evolutie van de risicobereidheid. De geleidelijke vermindering van de activa-aankopen van de Fed heeft niet geleid tot een afname van de vraag naar Amerikaans schatkistpapier. Vanaf april 2014 heeft de rente van 10-jarige obligaties een vrijwel ononderbroken daling ingezet, tot onder 2,4% in augustus. De toezegging van de Fed om de basisrente in de buurt van nul te houden en de zeer soepele verklaringen van de ECB hebben een rol gespeeld, net als de verschuiving naar activa met minder risico door de geopolitieke spanningen (conflicten in Oekraïne en Irak). De bevestiging van de opleving van de activiteit in de Verenigde Staten na een eerste kwartaal dat op een laag pitje was gebleven door de weersomstandigheden, zorgde ervoor dat de ontspanning beperkt bleef. Vanaf september heeft de lange rente overigens veel wisselvalliger bewogen. In een eerste fase hebben de verwachtingen rond het monetaire beleid van de Fed een lichte spanning veroorzaakt in september, waarna de spectaculaire bewegingen van de aandelenkoersen in oktober en december de volatiliteit van de obligaties versterkten. De rente van de T-note op 10 jaar is op 15 oktober even onder de 1,9% gezakt als gevolg van de abrupte daling van de aandelen. Die trend keerde echter al snel door het opveren van de aandelen en de economische indicatoren, die de 10-jarige rente in november weer op 2,4% bracht. Daarna werd het verloop van de rente-evolutie opnieuw wisselvalliger en leidde de zoektocht naar veiligheid tot een dieptepunt voor het jaar van 2,1% op 16 december door de problemen van de aandelen en de ontspanning van de Duitse rente om 2014 af te sluiten op 2,2%.

De rente van de Duitse 10 jaar's Bund daalde van 1,9% eind 2013 naar 0,5% een jaar later in een vrijwel ononderbroken beweging, met slechts een korte adempauze in september. Dit is te danken aan diverse factoren. In de eerste plaats zijn er het monetaire beleid van de ECB met twee renteverlagingen en de talrijke aankondigingen van Mario Draghi in juni en september, gevolgd door zeer soepele verklaringen die uitzicht boden op de aankoop van staatsobligaties op korte termijn. Vervolgens hebben de tegenvallende groei en de afname van de inflatie de vraag naar deze obligaties versterkt. Ten slotte was ook de status van vluchthavenbelegging van de Duitse staatsobligaties een cruciale factor in de daling van de rente van de Duitse Bund tot onder 1% in augustus, wat ook daarna zo bleef

door de bokkesprongen van de aandelenkoersen en de bezorgdheid over de financiële markten in Rusland en de politieke situatie in Griekenland. Het uitstelgedrag van de Griekse regeringscoalitie is uitgemond in de ontbinding van het parlement en het uitschrijven van vervroegde verkiezingen, die zouden kunnen leiden tot een overwinning voor een partij die vastbesloten is de onderhandelingen rond de internationale financiële steun aan Griekenland weer te openen. Die situatie wakkert de vrees voor een nieuwe crisis op Europees niveau aan. Bij de Russen roept de pijlsnelle val van de roebel samen met de daling van de olieprijs, pijnlijke herinneringen op aan de crisis van 1998. Ten slotte voeden ook de zwakke inflatie in de eurozone (0,3% in november) en diverse expliciete verklaringen van ECB-leden de verwachting van de invoering van een uitgebreide kwantitatieve versoepeling. Die hypothese bood vooral steun aan de perifere markten en zorgde voor een duidelijke versmalling van de rentespread met Duitsland. De rente van de 10-jarige Italiaanse staatsobligatie is gedaald tot 1,9%, terwijl de Spaanse rente daalde tot 1,6%.

Valutamarkten

De koers EUR/USD schommelde tot april zonder duidelijke trend tussen 1,34 en 1,39. Het verschil in monetair beleid aan beide zijden van de plas is een sleutelfactor geworden voor de evolutie van de wisselkoersen. Het groeiverschil tussen de Verenigde Staten en de eurozone werkt in dezelfde zin. De stijging van de dollar tegenover de euro is begin september versneld na de verlaging van de basisrente van de ECB, en wat later ook na de vergadering van het FOMC waar de Fed haar voornemen om de basisrente in 2015 op te trekken bevestigde. Die trend, die de koers van meer dan 1,39 in mei naar 1,25 begon oktober had gebracht, is aan het einde van het jaar weggeëbd door de turbulentie op de financiële markten. De schommelingen zijn aarzelend gebleven tot midden december, toen de koers weer verzwakte tot 1,21, het laagste peil sinds juli 2012, door de ongerustheid over de Russische situatie (rol van vluchthavenvaluta van de dollar) en de politieke crisis in Griekenland (die druk zet op de euro). De verklaringen van de ECB, die uitzicht bieden op de aankoop van staatsobligaties op korte termijn, hebben natuurlijk ook bijgedragen tot de daling van de euro, die het jaar afsloot op 1,21 dollar, een daling van 12% in twaalf maanden.

Ontwikkeling dekkingsgraad

De dekkingsgraad geeft aan in hoeverre het Fonds in staat is om aan haar (toekomstige) pensioenverplichtingen te voldoen. Met de invoering van de Pensioenwet in 2007 geldt het Financieel Toetsingskader (FTK) als toetsingskader voor het beoordelen van de financiële positie van het Fonds.

Onder dit toetsingskader bedraagt de dekkingsgraad ultimo 2014 120,3% (2013: 112,8%) en de vereiste dekkingsgraad voor 2014 108,3% is (2013: 108,4%). De vereiste dekkingsgraad is ten opzichte van 2013 nagenoeg ongewijzigd gebleven. De vereiste dekkingsgraad verschilt per pensioenfonds en is afhankelijk van de samenstelling van de beleggingen, ontwikkelingen op de financiële markten en het deelnemersbestand.

De Nederlandsche Bank heeft de methode voor het berekenen van de waarde van de verplichtingen aan het einde van 2011 gewijzigd. Eind 2011 heeft een wijziging plaatsgevonden vanwege de uitzonderlijke marktomstandigheden. Fondsen mochten hun verplichtingen berekenen op basis van de gemiddelde rente in de periode oktober tot en met december 2011 in plaats van op basis van de rentestand per eind december. Dit heeft voor het pensioenfonds Abbott in 2012 een positief effect van ongeveer 3%-punt op de dekkingsgraad. Ook gedurende 2013 en 2014 is deze 3-maands middeling van de rente gehandhaafd.

In september 2012 heeft De Nederlandsche Bank de methode wederom gewijzigd, daar de marktomstandigheden nog steeds uitzonderlijk waren. Deze wijziging was onderdeel van het Septemberpakket. De Nederlandsche Bank heeft de Ultimate Forward Rate ('UFR') geïntroduceerd. Dit is een risicovrije rekenrente voor langere looptijden. De mening bestaat dat rentes voor langere looptijden niet juist gewaardeerd worden vanwege onvoldoende transacties en waarvoor beperkte liquiditeit is in de markt. De Nederlandsche Bank heeft voor looptijden na 20 jaar bepaald dat de markrente in 40 jaar toegroeit naar een vastgesteld renteniveau van 4,2%. De onderbouwing van de 4,2% is een historisch gemeten lange termijn inflatie van 2% en een verwachte reële rente van 2,2%.

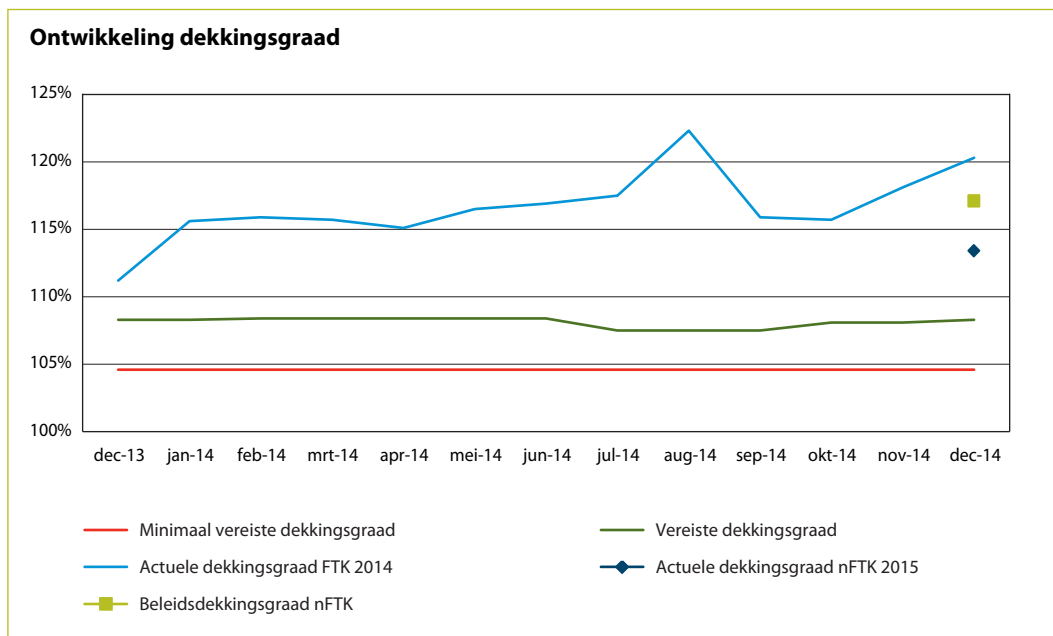
Daar de gemiddelde rente van deze curve hoger was dan de tot dan geldende euro swap rentecurve, heeft dit bij de invoering een daling van de waarde van de verplichtingen tot gevolg gehad en hierdoor een positief effect op de dekkinggraad gehad. Het is een groot positief effect, omdat de verplichtingen een lange duratie hebben. De in 2011 geïntroduceerde middeling van de rente over 3 maanden blijft voor looptijden tot 20 jaar bestaan.

Waar de 3-maands middeling van de rente en de UFR in 2013 een negatief effect hadden, hebben deze elementen in 2014 een positief effect op de ontwikkeling van de dekkinggraad. De rente is in 2014 fors gedaald. Deze daling werkt vertraagd door in de 3-maands gemiddelde rente. De UFR curve is minder hard gedaald dan de daadwerkelijke marktrentecurve, wat ervoor zorgt dat de waarde van de verplichtingen minder hard in waarde stijgt dan de waarde van de beleggingen in de matchingportefeuille. Daarnaast is er op de beleggingsportefeuille een positief rendement behaald.

De dekkinggraad op basis van de daadwerkelijke marktrente is in 2014 door de forse rentedaling en de niet volledige renteafdekking gedaald van 105,8% tot onder de 100%: 99,7%. Het negatieve effect van de rentedaling kon niet teniet gedaan worden door het positieve rendement op de beleggingsportefeuille.

Met de invoering van het nFTK in 2015 komt de middeling van de rentecurve weer te vervallen. Per 1 januari 2015 komt hiermee het positieve effect wat in 2014 door de rentedaling is opgebouwd te vervallen. Het negatieve effect op de dekkinggraad bedraagt -6,9%-punt. Daarnaast wordt per 2015 de beleidsdekkinggraad (dekkinggraad waarop beleidsbeslissingen worden gebaseerd) ingevoerd. Deze bedraagt per 1 januari 2015 117,1%.

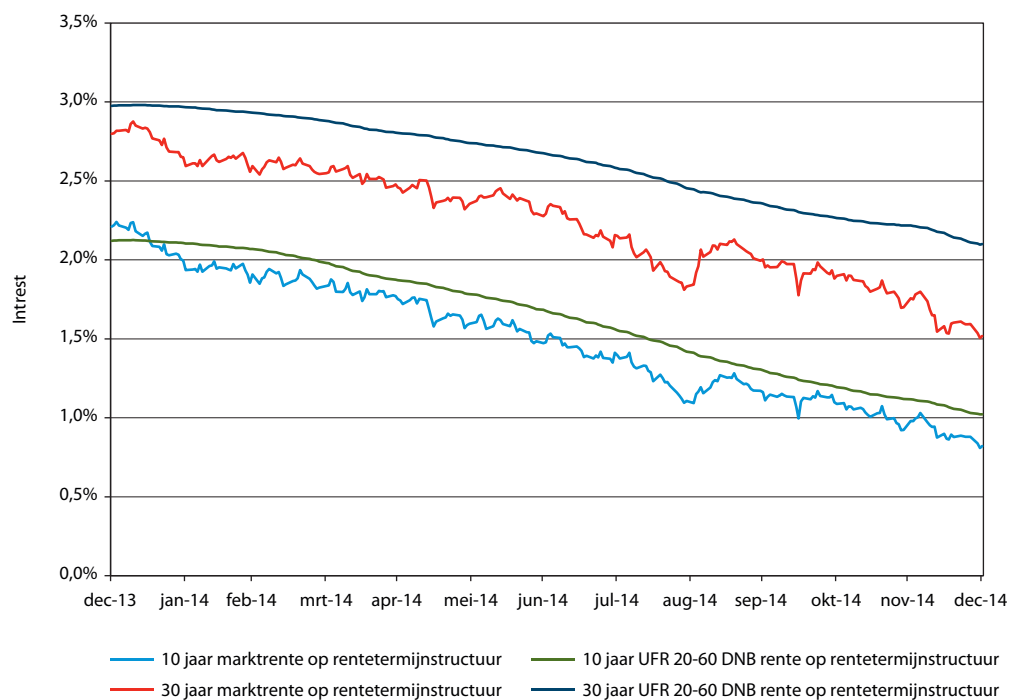
De ontwikkeling van de dekkinggraad gedurende 2014 ziet er als volgt uit:

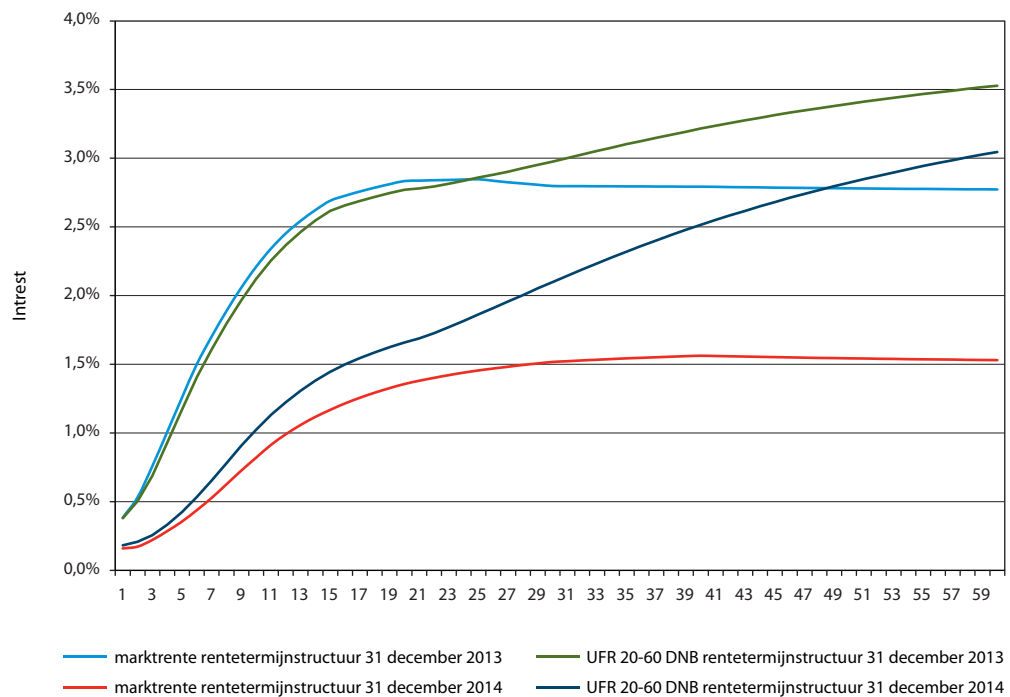
In de grafiek op de volgende pagina zijn de 10- en 30-jaars renteontwikkeling van zowel de marktrente als de rente gebaseerd op de Ultimate Forward Rate weergegeven. De tweede grafiek op de volgende pagina toont de marktrentecurve en de UFR curve per eind 2013 en eind 2014. In beide grafieken is de forse daling van de rente in 2014 zichtbaar. Rentes bevinden zich op een historisch laag niveau. Het bestuur houdt er in het beleid rekening mee dat de rente de komende tijd laag kan blijven en dat op de lange termijn de rentes naar een hoger niveau zullen groeien.

10- en 30-jaars renteontwikkeling

DNB-rentecurve en marktrentecurve

Herstelplannen

Per 1 januari 2015 geldt het nFTK. Op basis van de beschikbare gegevens bevindt het fonds zich per ultimo 2014 niet in een situatie van reservetekort. De beleidsdekkingsgraad bedraagt per ultimo 2014 117,1%. Een inschatting van het vereist eigen vermogen onder het nFTK bedraagt 110,2%. Het fonds hoeft daarom in het eerste kwartaal van 2015 geen herstelplan op te stellen.

Ontwikkeling beleggingsportefeuille

De returnportefeuille heeft over 2014 een absoluut rendement behaald van 7,0% en is hiermee achter gebleven bij de benchmark. Door de daling van de rente heeft de matchingportefeuille een fors positief rendement gerealiseerd van 52,7%. Dit betekent dat de matchingportefeuille in omvang is gestegen in relatie tot de omvang van de returnportefeuille (ondanks dat bij de premiebelegging in april de weging naar de returnportefeuille actief is verhoogd, daar het risicoprofiel gezien de marktontwikkelingen de afgelopen jaren te defensief was geworden). Het rendement van de totale portefeuille kwam uit op 36,0%.

Ook in 2014 heeft het bestuur besloten een cashportefeuille aan te houden voor het voeren van cashmanagement. In onderstaande tabel wordt de verhouding tussen de drie portefeuilles weergegeven.

Tabel 1: Werkelijke verdeling Matchingportefeuille, Returnportefeuille en Cashportefeuille

	Per 31/12/2013	Per 31/12/2014
Matching (LDI) portefeuille	63,9%	71,5%
Returnportefeuille	35,0%	27,5%
Cashportefeuille	1,1%	1,0%

Performance

In tabel 2 is de performance van de beleggingsportefeuille weergegeven.

Tabel 2: Performance beleggingsportefeuille

Rendement 2014	Portefeuille	Benchmark
Matchingportefeuille	52,70%	49,45%
Returnportefeuille	6,97%	7,67%
Cashportefeuille	0,12%	
Totale portefeuille	36,02%	

Toelichting

Het absolute forse positieve rendement van 36,02% is vooral veroorzaakt door de fors gedaalde rente, wat door de lange duratie van de beleggingen voor een fors positief rendement heeft gezorgd op de matchingportefeuille. Binnen de returnportefeuille hebben vooral de low volatility aandelen en bedrijfsobligaties een groot positief rendement behaald. Het rendement op de cashportefeuille is vanwege de zeer lage renteniveaus nagenoeg nihil geweest.

Ontwikkeling Matchingportefeuille

Van het vermogen wordt een deel dat overeenkomt met de omvang van de technische voorzieningen (TV) in balans gehouden (gematcht). Dat wil zeggen: de looptijd van dat deel van het vermogen wordt in overeenstemming gebracht met dat van de looptijd

van de verplichtingen, waardoor het renterisico wordt gereduceerd. Het afdekken van het renterisico gebeurt door gebruik te maken van Liability Driven Instruments (LDI). Deze zijn ondergebracht in de zogenaamde Matching portefeuille. De LDI fondsen van BNP Paribas beleggen in euro staatsobligaties met een AAA rating in combinatie met Interest Rate Swaps (IRS) en rentefutures.

In 2014 is het uitgangspunt van de strategische renteafdekking in de marktwaardeomgeving van 80%. Door de introductie van de UFR wordt niet alleen gekeken naar de renteafdekking in marktwaarde termen (dus gebaseerd op de daadwerkelijke marktrente), maar eveneens naar de renteafdekking op basis van de UFR. Doordat de waarde van de verplichtingen door de introductie van de UFR is gedaald en omdat bij de renteafdekking ook gebruik wordt gemaakt van instrumenten met een looptijd langer dan 25 jaar, is het renteafdekkingspercentage op basis van de UFR groter geworden dan 100%. De beleggingsportefeuille wordt immers gewaardeerd op marktwaarde en hiervoor heeft de UFR geen consequenties. Bovendien neemt de rentegevoeligheid van de verplichtingen op basis van UFR voor looptijden langer dan 25 jaar af en ten opzichte van de rentegevoeligheid van de verplichtingen op basis van marktwaarde. Een renteafdekking groter dan 100% in UFR-termen betekent dat de dekkinggraad een daling laat zien als de UFR-rente stijgt. Het bestuur heeft om die reden besloten het renteafdekkingspercentage op basis van UFR terug te brengen naar 100%, waarmee op basis van marktwaarde een renteafdekking van circa 76% ontstond.

Vanwege de forse rentedaling in 2014, is er in juli 2014 een overschrijding van de maximale afdekking in UFR-termen ontstaan van 105,6%. Een rentedaling zorgt voor een grotere rentegevoeligheid van de marktwaardeverplichtingen dan voor de verplichtingen op basis van UFR. Marktwaarde is het uitgangspunt voor de renteafdekking, waardoor in UFR termen een overschrijding is ontstaan. De beleggingscommissie heeft deze overschrijding strak gemonitord en heeft in september besloten om een verlaging van de marktwaarde renteafdekking naar 71% door te voeren. Vanwege het lage renteniveau heeft het fonds in september een dynamisch renteafdekkingsbeleid geïmplementeerd. Dit heeft in oktober 2014 en januari 2015 geleid tot een verlaging van de renteafdekking naar respectievelijk 65% en 60%.

Het rendement op de Matching portefeuille van 52,70% moet gerelateerd worden aan de marktwaardeverandering van de technische voorzieningen. De waarde van de voorziening is, gecorrigeerd voor de nieuw opgebouwde aanspraken in 2014, ook fors gestegen. Het verschil in rendement ten opzichte van de benchmark is veroorzaakt door technische redenen (gebruik van verschillende yieldcurves, waarderingmethode, etc).

De vermogensbeheerder van het Fonds heeft de rente afdekking gerealiseerd door met 5 (van in totaal 7 beschikbare) Liability Driven Investments beleggingsfondsen een vrijwel identiek looptijdprofiel als dat van de verplichtingen te simuleren. Binnen deze 5 beleggingsfondsen wordt gebruik gemaakt van fysieke (zero coupon) obligaties en diverse rente swaps. Door het gebruik van deze rente swaps kan met aanzienlijk minder geïnvesteerd vermogen toch een 80% afdekking van het volume van de technische voorzieningen plaatsvinden. Dit is het gevolg van het feit dat er binnen swaps impliciet kort geld wordt geleend en in lang papier wordt belegd. Op langere termijn bedraagt deze leverage factor circa 2. Om deze leverage factor relatief laag te houden wordt er naast de verschillende LDI fondsen een Euro staatsobligatiefonds aangehouden met een korte looptijd. Door het gebruik van deze techniek is het mogelijk geweest om ook een relatief grote rendementsportefeuille aan te houden.

De combinatie van de mate van renteafdekking, de hoeveelheid middelen die daarvoor worden gebruikt, de bijzondere marktomstandigheden (lage renteniveau) en de aanpassingen in het toezichtskader (invoering UFR en middeling van de curve), maakten dat er geen sprake kan zijn van een perfecte matching. Dit betekent dat de effectieve ofwel werkelijke renteafdekking kan afwijken van de strategische afdekking. Het risico kan op zo'n moment groter of kleiner zijn dan gewenst volgens het strategische beleid. Dit wordt maandelijks door de beleggingscommissie gemonitord en indien nodig bijgesteld.

Door het uittreden van meerdere participanten (waaronder de grootste) is het Fonds nu zelf de grootste participant in de LDI pools. Deze ontwikkeling en mogelijk negatieve consequenties, bijvoorbeeld bij het uitvoeren van transacties, worden door de beleggingscommissie nauw gemonitord. Diverse besprekingen in 2013 hebben er toe geleid dat SPAN de garantie heeft dat de

vermogensbeheerder in geval van liquidatie van de LDI fondsen de renteafdekking op een andere wijze voor vijf maanden voortzet, waarbij de meerkosten voor rekening komen van de vermogensbeheerder.

Ontwikkeling returnportefeuille

Op de returnportefeuille behaalde de vermogensbeheerder een absoluut rendement van 7,0%. Dit is 0,7% punt lager dan de benchmark. In het volgende hoofdstuk wordt dieper ingegaan op het behaalde rendement.

De underperformance ten opzichte van de benchmark binnen de returnportefeuille is aanwezig binnen meerdere BNP fondsen die in de portefeuille opgenomen zijn. De vermogensbeheerder bleek evenals de jaren ervoor ook in 2014 niet in staat met actief beheer de benchmark te verslaan. Gezien de structureel teleurstellende langere termijn resultaten van de vermogensbeheerder ten opzichte van de benchmark heeft de beleggingscommissie het bestuur geadviseerd naar mogelijke alternatieven te kijken. Dit heeft geresulteerd in de vervanging van een tweetal BNP fondsen binnen de returnportefeuille door fondsen van een andere vermogensbeheerder. Er wordt nu voor aandelen opkomende landen belegd in een passief fonds van Vanguard. Voor High Yield wordt belegd in een fonds van Oaktree waarbij actief beheer in beperkte mate is toegestaan. In 2014 is besloten dat een algehele heroriëntatie van het vermogensbeheer wordt uitgesteld naar 2015.

Beleggingen

Samenstelling van het belegd vermogen

De totale waarde van de portefeuille ultimo 2014 bedroeg € 288,0 miljoen ten opzichte van € 196,4 miljoen ultimo 2013, een toename van ruim 46%. De reguliere premiestortingen zijn sterk gestegen door de komst van nieuwe aangesloten werkgevers en de lage rente. Nieuwe vereisten vanuit het nFTK zorgen in 2015 voor een verdere stijging. Daarentegen is de pensioentoezegging gedaald en zal voor AbbVie nieuwe pensioenopbouw niet meer bij het Fonds plaatsvinden. Het forse positieve beleggingsrendement over 2014 heeft de toename van het vermogen versterkt.

Onderstaand zijn ter vergelijking de kerngegevens van het belegd vermogen ultimo 2014 weergegeven:

Asset Class	Waarde ultimo 2014		Mandaat	Rendement 2014	
				Portfolio	Benchmark
Totale Portefeuille	288.180	100,0%	100,0%	36,02%	34,79%
1. Returnportefeuille	79.174	100,0%	100,0%	6,97%	7,67%
Equity World	12.886	16,3%	16,0%	3,72%	6,99%
Equity World Low Volatility	13.315	16,9%	16,0%	22,40%	19,50%
Equity Emerging markets	11.651	14,7%	15,0%	9,81%	11,38%
Totaal zakelijke waarden	37.852	47,9%	47,0%	11,73%	12,68%
Commodities	4.976	6,3%	7,0%	-7,69%	-5,49%
Credits (inv. Grade)	15.141	19,2%	19,0%	8,07%	8,03%
High Yield	8.486	10,7%	11,0%	1,36%	1,65%
EMD bonds Hard Currency	8.457	10,7%	11,0%	4,14%	7,22%
EMD Bonds Local Currency	3.783	4,8%	5,0%	-8,07%	-6,32%
Totaal Vastrentende waarden	35.867	45,4%	46,0%	3,64%	4,72%
Liquide middelen	479	0,4%			

Asset Class	Waarde ultimo 2014		Mandaat	Rendement 2014	
				Portfolio	Benchmark
2. Matching portefeuille	206.004	100,0%	100,0%	52,70%	49,45%
Vastrentende waarden (LDI)					
Government Bonds	46.117	22,4%		10,14%	10,82%
LDI 10-15 years	17.322	8,4%		41,67%	40,94%
LDI 15-20 years	42.309	20,5%		57,27%	54,82%
LDI 20-25 years	66.563	32,3%		67,30%	62,74%
LDI 25-35 years	20.965	10,2%		78,33%	69,83%
LDI 35-50 years	12.727	6,2%		93,56%	85,48%
Liquide middelen	1	0,0%			
Totaal Vastrentende waarden (LDI)	206.004	100,0%			
3. Cashportefeuille	3.002	100,0%	100,0%	0,12%	

Benchmark (1. Return Portfolio)

16% S&P High Income Equity World (hedged in EUR) NR + 16% MSCI World (USD) NR (100%) + 15% MSCI Emerging Markets Index World + 7% Dow Jones UBS Commodity Index (USD) RI + 19% Iboxx Euro Liquid Corporates (EUR) RI + 11% BofA Merrill Lynch Non-Financial Developed Markets HY Constrained + 11% JPM EMBI Global Div (hedged in EUR) (RI) + 5% JPM GBI-EM Global Diversified (hedged in EUR) RI -- (EUR)

Benchmark (2. Matching Structure)

Liabilities Stichting Pensioenfonds Abbott Nederland (EUR)

Herziening beleggingsbeleid

De laatste jaren heeft het bestuur besloten het risicoprofiel van de portefeuille stapsgewijs wat te verlagen. Hiermee wilde het bestuur de volatiliteit ten opzichte van de verplichtingen en daarmee de kans op een (verdere) daling van de dekkinggraad beperken. Daarnaast is door marktontwikkelingen het risicoprofiel wat defensiever geworden. Het initiële belang in de returnportefeuille van 35%, dat in 2009 was ingenomen, was eind 2012 weggezak naar 27%. Het bestuur heeft op advies van de beleggingscommissie besloten om dit belang met het beleggen van de jaarlijks pensioenpremie in 2013 en 2014 weer terug te brengen naar 35%. Per ultimo 2014 is het belang van de matchingportefeuille door de renteontwikkeling gegroeid naar 71,5%. Binnen de returnportefeuille is in 2013 het belang in zakelijke waarden opgehoogd en is het risico beter gespreid door het opnemen van een meer defensieve aandelenstrategie.

In 2014 heeft de rente zodanig lage niveaus bereikt dat het Fonds verdere dalingen van de rente (theoretisch gezien) steeds onwaarschijnlijker acht. Bovendien wordt de risicopremie (rendement dat op renteontwikkelingen) behaald kan worden, groter ¹⁾. Omdat de huidige dekkinggraad op basis van UFR ruim boven het vereist eigen vermogen ligt, heeft het pensioenfonds voldoende risicobudget en daarom zijn (evenals in 2012) de mogelijkheden van een dynamisch rente afdekkingsbeleid onderzocht.

1) De rentegevoeligheid van pensioenverplichtingen hangt af van het renteniveau. Er geldt: des te lager de rentestand, des te hoger de rentegevoeligheid. Dit leidt tot een groter effect op de dekkinggraad van rentebewegingen.

In september heeft het Fonds besloten het volgende dynamisch beleid te implementeren:

- De basis blijft het huidige strategische rente-afdeckingsbeleid: 80% rente-afdekking met een bandbreedte van [70%,90%]. Op basis van de UFR is de maximale afdekking vastgesteld op 105%.
- Er worden 'triggers' ingebouwd. Op het moment dat er 'trigger'niveaus worden bereikt, wordt een conferencecall voor het Fonds georganiseerd en kan worden besloten van het strategisch beleggingsbeleid af te wijken. Het Fonds gebruikt hierbij de volgende richtlijnen voor het afdeckingspercentage.

30 jaars swaprente	>2,4	[2,4-2,2]	[2,2-2,0]	[2-1,8]	[1,8-1,6]	<1,6
Afdeckings %	80	75	70	65	60	60
Bandbreedten	[70,90]	[65,85]	[60,80]	[55,75]	[55,70]	[55,65]

Het Fonds benadrukt dat:

- het geenzins de bedoeling is een automatisme in te bouwen. De opgegeven afdeckingspercentages zijn richtlijnen. In de conference call kan besloten worden hiervan af te wijken.
- dit dynamische beleid geen tactisch, maar een strategisch instrument is. Op langere termijn, bij een hoger niveau van de rente zal er pas toegevoegde waarde van dit beleid zichtbaar zijn.

Het resultaat op dit dynamische beleid wordt per kwartaal gemonitord. Dit dynamische beleid heeft in oktober 2014 en januari 2015 geleid tot een verlaging van de renteafdekking van respectievelijk 65% en 60%.

Effectiviteit renteafdekking

Het renterisico is het grootste risico binnen de beleggingsportefeuille van SPAN. SPAN heeft immers een jong deelnemersbestand en dus zeer langlopende verplichtingen. De beheersing van het renterisico, de effectiviteit van de renteafdekking en de inrichting van de matchingportefeuille, waarmee de rentegevoeligheid van de beleggingsportefeuille in grote mate wordt afgestemd op de rentegevoeligheid van de verplichtingen van het Fonds, heeft de continue aandacht. Vanaf 2012 wordt ook het renterisico op de jaarlijkse premie-instroom voor 80% afgedekt. De afdekking is met de invoering van het dynamisch renteafdeckingsbeleid in 2014 verlaagd naar 60%. De premie-instroom bedraagt circa 10% per jaar, wat een fors effect heeft op de renteafdekking. Dit betekent concreet dat bij het bepalen van het renteafdeckingspercentage nu ook de op te bouwen aanspraken gedurende het jaar worden meegenomen.

Invulling renteafdekking na introductie UFR

In verband met de introductie van de UFR eind 2012 heeft het bestuur op advies van de beleggingscommissie in 2013 nader beleid bepaald. De UFR methodiek en met name de 3-maands middeling van de rente, maakt een effectieve rente afdekking moeilijker. Zo heeft het bestuur limieten gesteld op de beleggingen in de twee langstlopende LDI fondsen, is de maximale renteafdekking op basis van de UFR vastgesteld op 105% en wordt de rente afdekking per kwartaal (indien nodig) opnieuw afgestemd op de meest recente verplichtingenstructuur. De historisch lage rentestand heeft er in juli toe geleid dat de UFR restrictie van 105% is overschreden. Met de invoering van het dynamische renteafdeckingsbeleid en de verlaging van de renteafdekking, wordt weer aan deze UFR-restrictie voldaan. De vermogensbeheerder rapporteert maandelijks over de renteafdekking op basis van de daadwerkelijke markrentre en op basis van de UFR.

Cashportefeuille

In 2012 heeft het bestuur besloten in de eerste instantie tijdelijk een cashportefeuille aan te houden. Deze portefeuille is ingericht in verband met de splitsing van Abbott in AbbVie B.V. en AbbVie Logistics B.V. en een mogelijke onttrekking uit de portefeuille als gevolg van deze splitsing. De middelen zijn belegd in een Geldmarkt beleggingsfonds. Dit beleggingsfonds heeft als doelstelling

het verzekeren van een dagelijkse hoeveelheid liquiditeiten en het behoud van de hoofdsom ten einde de belegger een optimaal rendement te bezorgen. Het beleggingsfonds belegt in een gespreide portefeuille van geldmarktinstrumenten, in kortlopende obligaties en liquiditeiten. Begin 2013 heeft het bestuur het cashmanagement proces van SPAN verder uitgewerkt en besloten het cashfonds aan te houden ten behoeve van het cashmanagement beleid. Op deze manier worden kasstromen zo goed mogelijk gescheiden van de beleggingsportefeuille. De hoeveelheid cash wordt teruggebracht tot een bedrag ter hoogte van de geprognosticeerde uitkeringen en uitvoeringskosten plus een buffer van 10%.

Prestaties vermogensbeheerder

Er vindt een strakke monitoring op de prestaties van de vermogensbeheerder plaats door het Fonds. Het bestuur heeft voor de beoordeling van de vermogensbeheerder kwalitatieve en kwantitatieve criteria opgesteld. De beoordeling op basis van deze criteria vindt halfjaarlijks plaats. De rendementen worden maandelijks gemonitord. De wederom teleurstellende resultaten in 2013 hebben er toe geleid dat de beleggingscommissie het bestuur geadviseerd heeft om naar alternatieven te kijken, waarbij de overgang naar passief beheer voor bepaalde strategieën mogelijk is. De in 2012 door het bestuur geformuleerde 'investment beliefs' zijn op dit punt gewijzigd, zodat ook passief beleid toegestaan is. Investment beliefs vormen de basis, of de filosofie, voor de inrichting van het vermogensbeheer en de verdeling van de beschikbare middelen over de beleggingscategorieën. De beliefs scheppen een kader waarbinnen beleggingsbeslissingen genomen kunnen worden. De mogelijke alternatieven zijn zowel met de vermogensbeheerder als met de adviseurs in kaart gebracht. Hierbij zijn andere factoren zoals het groeiende vermogen, de huidige omvang van de LDI pools en het feit dat SPAN de grootste participant is, de afsplitsing eind 2014 van Abbvie en de ontwikkelingen bij de werkgever meegewogen. Dit heeft geresulteerd in de vervanging van een tweetal fondsen binnen de returnportefeuille die structureel een underperformance lieten zien door fondsen van een andere vermogensbeheerder. In 2014 is besloten dat een algehele heroriëntatie van het vermogensbeheer wordt uitgesteld naar 2015. Aanleiding voor een algehele heroriëntatie is een combinatie van factoren, te weten de teleurstellende presentaties van de vermogensbeheerder, de toegenomen omvang van de portefeuille, de afsplitsing van Abbvie en ontwikkelingen bij de werkgever.

Verhouding matching- en returnportefeuille

Er zijn geen vastgestelde normwegingen voor de matching- en returnportefeuille. Gezien de economische omstandigheden en vooruitzichten en het aanwezige risicobudget is besloten de verhouding in 2014 met de belegging van de actuariële premie terug te brengen richting de 65-35%. Door de forse daling van de rente is het belang van de matchingportefeuille in verhouding toegenomen tot circa 71,5% ultimo 2014.

Wijzigingen returnportefeuille

Naar aanleiding van de structurele underperformance is besloten een tweetal fondsen binnen de returnportefeuille te vervangen door fondsen van een andere vermogensbeheerder. In 2014 heeft de transitie plaatsgevonden van aandelen van opkomende markten naar een passief Vanguard fonds. Euro obligaties met een wat hoger risicoprofiel (High Yield) zijn vervangen door een wereldwijd beleggingsfonds van Oaktree Capital Management.

In tabel 3 staat de strategische asset mix van de returnportefeuille eind 2014 weergegeven.

Tabel 3: Verdeling Returnportefeuille

Asset Categorie	Strategische Asset-mix 1/1/2015
Totaal zakelijke waarden	54%
World High Income	16%
Emerging Markets	15%
Low Volatility	16%
Commodities	7%
Totaal vastrentende waarden	46%
Credits (investment grade)	19%
High Yield	11%
EMD Bonds (Hard currency)	11%
MD Bonds (Local currency)	5%
Cash	0%
Totale portefeuille	100%
Renteafdekking	80%
Valuta-afdekking	0%

Beleggingscommissie

Het Fonds heeft het vermogensbeheer en de beleggingsadministratie, met uitzondering van het vermogensbeheer voor de via de Beschikbare Premie Module en de Vrijwillige Bijspaar Module opgebouwde pensioenkapitalen, uitbesteed aan BNP Paribas Investment Partners. De custodian activiteiten worden uitgevoerd door ABN AMRO Clearing.

In mei 2014 heeft ABN AMRO Clearing een tariefsverhoging per 1 juli 2014 aangekondigd omdat vanwege organisatorische redenen schaalvoordelen zijn komen te vervallen. Bovendien heeft ABN AMRO Clearing te maken met extra controlemaatregelen vanwege handmatige handelingen die moet worden verricht omdat het Fonds in niet-genoteerde beleggingsfondsen belegt. Door de fee-erhoging zijn zowel grote als kleine transacties relatief duur geworden en het Fonds heeft vastgesteld dat dit een kostenniveau met zich meebrengt dat onacceptabel is. Omdat het Fonds in fondsen belegt, er geen sprake is van ingewikkelde financiële instrumenten daarbuiten en de gevraagde dienstverlening (bewaarneming van de stukken) relatief eenvoudig is, heeft het Fonds na de uitvoering van een klein marktonderzoek gekozen voor de nieuwe custodian Northern Trust. De transitie vindt plaats in het eerste kwartaal in 2015.

Het bestuur heeft een mandaat opgesteld waarbinnen de beleggingscommissie kan opereren. De beleggingscommissie draagt zorg voor het feitelijk (doen) beheren van het vermogen van het Fonds. De beleggingscommissie bereidt voorstellen voor over aanpassing

van de beleggingsdoelstelling en het strategische beleid ten behoeve van het bestuur. Het dagelijkse beheer van de portefeuille is uitbesteed aan BNP Paribas Investment Partners.

De beleggingscommissie is in 2014 vier keer bijeen geweest. Naast deze bijeenkomsten is er veelvuldig telefonisch contact geweest, zowel tussen de leden van de beleggingscommissie onderling als tussen de leden van de beleggingscommissie en de beleggingsadviseurs en vermogensbeheerders. Het telefonisch contact is geïntensiveerd met de invoering van het dynamisch renteafdeckingsbeleid.

Beschikbare Premie Module (BPM)/Vrijwillige Bijspaar Module (VBM)

Naast het vermogensbeheer inzake de Basis Module (eindloonregeling), dat volledig is uitbesteed aan BNP Investment Partners Netherlands N.V., was het vermogensbeheer ten behoeve van de BPM- en VBM regeling uitbesteed aan Robeco. Per 1 juni 2012 zijn de regelingen ondergebracht bij ING Investment Management in het product Mijn Pensioen.

Mijn Pensioen is een pensioenoplossing waarbij de pensioenpremies worden belegd in beleggingsfondsen. De deelnemer heeft hierbij de keuze uit verschillende beleggingsconcepten:

- LifeCycle Mix: de premies worden in een door het bestuur bepaalde beleggingsportefeuille belegd welke rekening houdt met de leeftijd. Het risico van de beleggingen wordt afgebouwd naarmate de pensioenleeftijd dichterbij komt;
- Eigen Verdeling en Sparen: de portefeuille wordt samengesteld aan de hand van een eigen verdeelsleutel over beleggingscategorieën en fondsen en de deelnemer heeft de mogelijkheid om te sparen;
- Vrije Keus: de deelnemer belegt de pensioenpremies zelf.

In 2014 is de beschikbare fondsenlijst voor Eigen Verdeling en Vrije Keus gewijzigd. Dit is gebeurd n.a.v. een onderzoek dat Altis (onderdeel ING gespecialiseerd in fondsbeheer) heeft uitgevoerd. De belangrijkste kenmerken van de nieuwe lijst zijn:

- De lijst is ingekort zodat een betere balans wordt gevonden tussen eenvoud van beslissingen en keuzevrijheid voor de deelnemer;
- Voor elke categorie wordt een passieve en actieve variant aangeboden, tenzij Altis hier geen toegevoegde waarde in ziet;

Bovendien heeft de samenvoeging van Eigen Verdeling en Sparen in 2014 plaatsgevonden. Dit biedt deelnemers die zelf willen beleggen de mogelijkheid om tevens gebruik te maken van spaarmogelijkheid en vice versa.

ING investeert voortdurend in de ontwikkeling van haar product. In 2013 heeft ING een nieuwe structuur voor de Life Cycles ontwikkeld. Omdat het bestuur tevreden was over het product heeft het bestuur destijds met name vanwege praktische redenen besloten om niet meteen naar de nieuwe structuur over te stappen. Aan het begin van 2014 was het Fonds nog een van de laatste klanten die niet naar de nieuwe structuur was overgestapt. Het Fonds heeft dit besluit daarom in heroverweging genomen. Onder andere vanwege de kostenverlaging voor deelnemers van 0,21% per jaar, de hogere en verbeterde renteafdekking en de vereenvoudigde communicatie aan deelnemers is besloten in 2014 de overstap naar de nieuwe structuur te maken. In november is dit geïmplementeerd.

De rendementen voor de verschillende leeftijdscohorten over 2014 staan in onderstaande tabel opgenomen. De neutrale Life Cycle Mix, welke het bestuur als standaard optie voor de deelnemers heeft gekozen, heeft over deze periode een gemiddeld rendement behaald van 16,6%. De rendementen per leeftijdscohort verschillen, daar het risicoprofiel anders is. Een jonge deelnemer heeft een hoger risicoprofiel dan een oudere deelnemers.

Rendementen **2014**

Totaal Life Cycle Neutraal **16,6%**

Verdeling naar leeftijdscategorieën

Tot 2 jaar voor pensioen	20,0%
2-4 jaar voor pensioen	20,1%
4-8 jaar voor pensioen	18,7%
8-12 jaar voor pensioen	17,5%
12-16 voor pensioen	16,4%
Langer dan 16 jaar voor pensioen	15,9%

Over 2014 is de renteontwikkeling veruit de belangrijkste ontwikkeling geweest voor de bepaling van de rendementen. De rente is fors gedaald. In de lifecycles wordt renterisico afgedekt waardoor hoge rendementen zijn behaald. Het meeste renterisico is afgedekt voor de deelnemers die kort voor de pensioendatum zitten, daarom hebben deze deelnemers ook het hoogste absolute rendement behaald. NB door de rentedaling is ook het inkoop tarief gestegen. Dit betekent dat ondanks dat de waarde van het vermogen is gestegen, er per saldo niet meer pensioen kan worden ingekocht door de rentedaling. Over 2014 laten de overige beleggingscategorieën ook een positief rendement zien.

Actuariële paragraaf

De actuariële paragraaf geeft, naast de ontwikkelingen gedurende het boekjaar, de belangrijkste financiële cijfers van het fonds weer.

Financiële positie

De dekkingsgraad van het fonds steeg van 112,8% ultimo 2013 naar 120,3% ultimo 2014. De dekkingsgraad is gebaseerd op een technische voorziening waarbij de voorgeschreven rentetermijnstructuur is gebruikt voor de verdiscontering. Er is conform de voorschriften van DNB gerekend met een driemaandsmiddeling en daarnaast is er gebruik gemaakt van de Ultimate Forward Rate (UFR)-methodiek.

(Minimaal) vereiste financiële positie

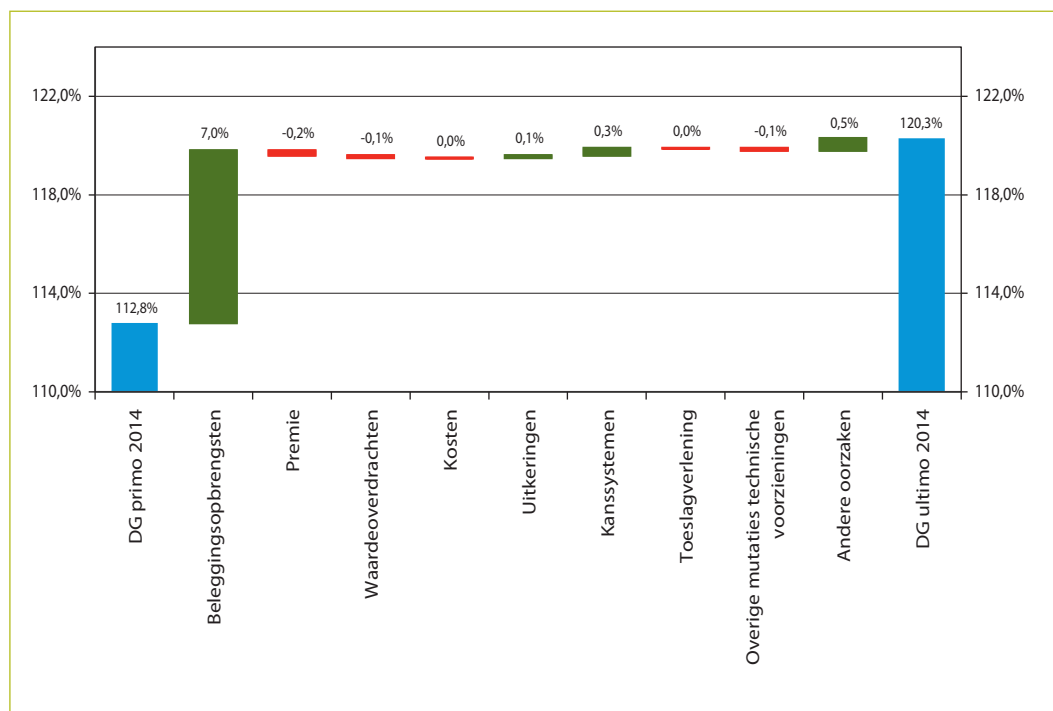
De minimaal vereiste dekkingsgraad bedraagt 104,5% ultimo 2014. De vereiste dekkingsgraad wordt enerzijds vastgesteld op basis van de feitelijke verdeling van de beleggingsportefeuille en anderzijds op basis van de strategische verdeling van de beleggingsportefeuille. Ultimo 2014 bedraagt de vereiste dekkingsgraad 108,3% op basis van de feitelijke verdeling van de beleggingsportefeuille en 106,8% op basis van de strategische verdeling van de beleggingsportefeuille.

Voor de toetsing van de financiële positie is de vereiste dekkingsgraad ultimo 2014 vastgesteld als de hoogste uitkomst van beide percentages. Dit is dus 108,3% op basis van de feitelijke verdeling.

De vereiste dekkingsgraad is een graadmeter voor het risico dat het fonds loopt. Deze risico's worden verder uitgewerkt in de risicoparagraaf.

Analyse van het resultaat

De stijging van de dekkingsgraad van 7,5%-punt in 2014 volgt uit het positieve resultaat van 27.479 in het boekjaar. In 2013 was er een negatief resultaat van 4.872. Het effect van de overgang op de nieuwe AG-prognosetafel en de gewijzigde ervaringssterfte is verantwoord onder "overige mutaties technische voorzieningen". Aangezien de hieruit voortvloeiende lasten door de werkgevers worden gedragen is het effect op de dekkingsgraad hiervan verwaarloosbaar. Op pagina 69 is de actuariële analyse in cijfers weergegeven.

Kostendekkende premie

De kostendekkende premie over 2014 is vastgesteld conform de actuariële en bedrijfstechnische nota (abtn). Dit betekent dat de premie is vastgesteld op basis van marktwaarde. De kostendekkende premie op marktwaarde bedraagt 19.901 en aangezien het fonds de kostendekkende premie bij de aangesloten werkgevers in rekening brengt is de feitelijk premie gelijk aan de kostendekkende premie op marktwaarde van 19.901. Daarnaast komen de lasten (inclusief solvabiliteitsopslag) van de overgang naar de nieuwe AG-prognosetafel (2.178), de lasten voor de wijziging van de ervaringssterfte (269) voor rekening van de werkgevers. Door hier rekening mee te houden bedraagt de totale feitelijk betaalde premie 22.348. De feitelijk betaalde premie en de zuivere kostendekkende premie worden verder uitgesplitst op pagina 66 van dit verslag.

Gebeurtenissen na balansdatum

Nieuw Financieel Toetsingskader Pensioenfondsen (nFTK)

Het bestuur heeft zich in 2014 geïntereerd op de wettelijke wijzigingen die het nFTK met zich meebrengt. In het nFTK wordt onder andere de beleidsdekkingsgraad geïntroduceerd, zijn de vereisten ten aanzien van de aan te houden buffers verhoogd en wordt explicieter gevraagd naar de vastlegging van de risicohouding van het Fonds voor de korte en de lange termijn. Het beleid dient te worden getoetst met een nader uit te werken haalbaarheidstoets en dit alles dient vastgelegd te worden in de fondsdocumenten.

Het Fonds heeft aan de hand van de sectorbrief die DNB in januari 2015 heeft verstuurd een planning gemaakt voor de implementatie nFTK. In de eerste stap heeft het fonds beoordeeld of er per 1 januari 2015 sprake is van een tekort en of dat er op basis hiervan een herstelplan opgesteld moet worden. De beleidsdekkingsgraad (bedoeld als basis voor beleidsbesluiten) is het gemiddelde van de actuele dekkingsgraden over de laatste 12 maanden en is per 31 december 2014 gelijk aan 117,1% en de inschatting van de adviserend actuaris van het Fonds voor het Vereist Eigen Vermogen op basis van het nFTK bedraagt 110,2%. Het Fonds bevindt zich niet in een tekortsituatie en een herstelplan behoeft niet opgesteld te worden.

In mei 2015 bedraagt het Vereist Eigen Vermogen 110,2%.

In de vervolgstappen worden mogelijke aanpassingen op actuair en vermogensbeheergebied onderzocht. De adviserend actuaris en de beleggingsadviseur voeren hiervoor (ALM)-analyses uit. Tevens bereidt het fonds zich voor op wettelijke verplichting van het uitvoeren van de haalbaarheidstoets voor 1 oktober 2015. Een eerste versie van de aangepaste abtn moet voor 1 juli 2015 ingediend worden bij DNB. Ook de overige fondsdocumenten waaronder de uitvoeringsovereenkomst met de werkgever worden hierop aangepast.

Onderzoek onderbrenging kleine kapitalen

Het bestuur heeft de adviserend actuaris verzocht te onderzoeken of het mogelijk is met een verzekeraar een overeenkomst te sluiten voor het onderbrengen van kleine kapitalen die expireren en waarvoor pensioen aangekocht moet worden. Op dit moment is het lastig voor deelnemers om hun kapitalen die expireren uit de BPM en VBM bij een verzekeraar aan te wenden. De reden hiervan is in de meeste gevallen dat de kapitalen relatief gering zijn. De verzekeraars accepteren over het algemeen geen kleine kapitalen meer. Het bestuur heeft besloten het probleem voor te leggen aan DNB.

Afkoop claimvoorziening bij ASR

De vorige herverzekeraar ASR heeft aangegeven de voorziening voor de ingegane WAO-aanvullingspensioenen en de arbeidsongeschiktheidspensioenen en de vrijstelling van premiebetaling af te willen kopen. ASR heeft hiertoe een voorstel gedaan. Het bestuur heeft dit voorstel laten onderzoeken door haar actuair adviseur en heeft besloten geen gebruik te maken van dit voorstel. De reden hiervan is dat het verschil tussen de voorziening die het Fonds moet nemen en de afkoopwaarde van ASR te groot is. Dit verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door het feit dat ASR rekening houdt met revalidatiekansen en daardoor maar 85% uitkeert van de afkoopwaarde.

BTW

Het Fonds heeft tot en met 2014 over de uitbesteding van de pensioenadministratie geen BTW betaald op grond van de zogeheten koepelvrijstelling. Deze vrijstelling kan de concurrentie tussen aanbieders van administratiediensten verstoren en is daarom per 2015 afgeschaft. Per 1 januari 2015 is in de vergoeding BTW verschuldigd aan AZL. Het contract met AZL wordt hierop in 2015 aangepast. In Q1 van 2015 heeft het bestuur onderzoek laten uitvoeren naar de BTW-positie van het Fonds. In de loop van 2015 wordt dit verder uitgewerkt.

Communicatie

Op 5 maart 2015 heeft de Tweede Kamer met een ruime meerderheid ingestemd met het wetsvoorstel Pensioencommunicatie. In het wetsvoorstel wordt voorgesteld om de pensioencommunicatie te verbeteren door deze meer aan te sluiten op de wensen van deelnemers en duidelijker te communiceren over onzekerheden.

In de communicatiecommissie is hier aan het eind van 2014 al de nodige aandacht aan besteed. De website zal in de loop van 2015 worden aangepast aan de nieuwe eisen van communicatie. Verder zal het communicatiebeleidsplan worden aangepast in het tweede kwartaal van 2015

Zwolle, 18 juni 2015

C.M.A. Merison
(vice-voorzitter a.i.)

J.M. Negro
(voorzitter)

R. Voorhaar

B.C. Broecks
(penningmeester)

Externe contacten

Het bestuur werkte in 2014 samen met de volgende externe partijen:

Accountant	KPMG Accountants N.V. te Utrecht
Adviserend Actuaris	Mercer Nederland B.V. te 's-Hertogenbosch
Certificerend Actuaris	AonHewitt B.V. te Rotterdam
Deelnemers- en financiële administratie	AZL N.V. te Heerlen
Uitvoering DC regeling	ING Personal Fund Services B.V. te Den Haag
Risicoherverzekering	Achmea Pensioen-en Levensverzekeringen N.V. te Apeldoorn
Vermogensbeheer	BNP Paribas Investment Partners Netherlands N.V. te Amsterdam Zuidoost
Bestuursondersteuning	Montae Bestuurscentrum B.V. te Rijswijk
Compliance officer	Cijf'rs te Den Haag
Visitatiecommissie	Stichting Intern Toezicht Pensioen te Rijswijk

Verslag van het verantwoordingsorgaan

Oordeel Verantwoordingsorgaan (VO) concept jaarverslag 2014

Het VO heeft het SPAN bestuur beoordeeld naar aanleiding van het concept jaarverslag 2014. De onderdelen waarop het VO dit oordeel baseert zijn overeenkomstig voorgaande jaren.

Het VO is vanaf de start betrokken geweest bij de totstandkoming van dit jaarverslag. Alle conceptdocumenten zijn tijdig en volledig ontvangen, waarmee het VO in staat is om een goed oordeel te kunnen geven.

Met het VO in de nieuwe samenstelling hebben we een dagdeel bij elkaar gezeten om de stukken te beoordelen. Er is voor deze werkwijze gekozen op basis de ervaringen van de deelnemersraad van voorgaande jaren.

Samenstelling VO

De heer Jans en de heer Mol waren lid van het VO namens de Abbvie deelnemers en zijn daarom op 31 december 2014 uitgetreden. Om deze reden zijn per 1 januari 2015 Maaïke Cronenberg en Maurice Raven toegetreden tot het VO.

In 2014 hebben Jaap Zandstra en Ferry Naron hebben de introductie cursus voor VO gevolgd. In 2015 zullen Maaïke Cronenberg en Maurice Raven deze cursus ook gaan volgen.

Financiële positie & premiebeleid

De financiële positie is gedurende het jaar boven de vereiste dekkingsgraad gebleven. Er zijn geen ingrepen in de hoogte van de pensioenuitkeringen doorgevoerd. De werkgever heeft een extra premie moeten betalen omdat de prognose tabel AG-2014 toegepast is.

De uittreding van Abbvie wordt toegelicht in het verslag. Dit is terug te zien in de toename van het aantal slapers. De verwachting van het VO is dat alle directe en indirecte uittredingskosten en de eventueel voor het fonds nadelige effecten van collectieve waardeoverdracht voor verantwoording en rekening van Abbvie zullen zijn en niet ten koste zullen gaan van het SPAN.

Beleggingsbeleid

Er is een duidelijke strategie om een stabiel fonds te zijn en te blijven. In 2014 is deze strategie gerealiseerd en een hoog rendement gehaald terwijl de dekkingsgraad op orde bleef bij een dalende rente. Het VO heeft kennis genomen van de toelichting op en nuancering van het hoge rendement in 2014.

De beleggingscommissie informeert het VO met regelmaat over hun actieve beleid. In de kwartaalrapportages zijn onder andere het beleid rondom de renteaftdekking en het vervangen van fondsen in de return portefeuille aan de orde geweest.

We onderschrijven de keuze van het bestuur om de vernieuwing van het beleggingsbeleid uit te stellen tot 2015 in verband met de nieuwe samenstelling van het bestuur als gevolg van de uittreding van Abbvie.

Toeslagenbeleid

Het VO erkent dat het toeslagen beleid op dit moment geen onderdeel vormt van de pensioenregeling.

Integraal risicomanagement

De risicomanagementcommissie is actief bezig geweest om de administratieve organisatie naar een hoger niveau te brengen. In het accountantsverslag lezen wij dat de administratieve organisatie en de interne beheersing bij de stichting en de uitvoerende organisatie goed op orde zijn.

Communicatie

Het VO is blij met het goed leesbare verslag. We stellen dat de nieuwsuitgaves van SPAN actueel zijn en in heldere taal geschreven zijn. Als VO hebben we de mogelijkheid gekregen om ons via de SPAN nieuwsbrief te presenteren. Dit was voor het VO en SPAN een uitgelezen mogelijkheid om de veranderingen rondom de wetswijzigingen van 2014 onder de aandacht te brengen.

De communicatie rondom de beschikbare premie regeling bij ING wordt alleen via de mail verstrekt. Het VO stelt voor hierover in gesprek te gaan met ING om de deelnemers meer bewust te maken van deze regeling. Indien gewenst is het VO bereid hier een bijdrage aan te leveren.

Daarnaast verdient het actueel houden van de pensioenbrochure aandacht, zodat de wijzigingen per 1 januari 2014 en 2015 hierin verwerkt zijn.

Uitvoeringskosten

De totale uitvoeringskosten zijn verlaagd in 2014. Echter de kosten per deelnemer zijn verhoogd. Het VO verwacht een verdere daling van de totale kosten in de toekomst door strakke monitoring van de partners van het SPAN en versimpeling van de uitvoering door de beëindiging van de overgangsregelingen. Het VO zou graag informatie ontvangen over de uitvoeringskosten van vergelijkbare fondsen.

Professionaliteit & functioneren van het bestuur

De samenstelling van het bestuur is de afgelopen periode op verschillende plekken gewijzigd, mede als gevolg van de uittreding van AbbVie. Het bestuur heeft tijdig voorzien in de ontstane vacatures, waarmee de continuïteit van het bestuur en het op peil houden van de deskundigheid is geborgd.

De keuze om één van de bestuurszetels ter beschikking te stellen aan een gepensioneerd vertegenwoordiger uit de voormalige deelnemersraad heeft daaraan bijgedragen.

We hebben er vertrouwen in dat het geschiktheidsplan wordt gerealiseerd zodat de kwaliteit ook in de verdere toekomst geborgd blijft.

Excedentregeling

Het resultaat van de excedentregeling van 16.9% in 2014 lijkt zeer gunstig, maar resultaten van vergelijkbare regelingen zijn niet voor handen. Het VO stelt een benchmark voor de excedentregeling op prijs, zodat wij in staat zijn om de rendementen in de excedentregeling te beoordelen. Wij zijn van mening dat het bestuur ook in staat zou moeten zijn om de rendementsontwikkeling binnen de excedentregeling te volgen, om op deze wijze de performance van de partner ING te kunnen beoordelen en waar nodig in te grijpen.

In het verslag over 2013 is gevraagd naar de uitkomst van een eerste evaluatie met de ING. De uitkomsten van deze evaluatie zijn niet ontvangen. Het VO is benieuwd naar de uitkomsten van de monitoring.

Het algeheel oordeel van het VO over het concept jaarverslag 2014 is positief.

Met vriendelijke groet,

Namens het VO,

Gerben Holtmaat
Secretaris

Yvonne Groen
Voorzitter

Reactie van het bestuur

Het bestuur dankt het verantwoordingsorgaan (VO) voor haar positieve oordeel. Met dit positieve oordeel wordt het bestuur bevestigd dat het pensioenfonds op koers ligt.

Hieronder reageert het bestuur op de door het VO genoemde punten in haar oordeel over boekjaar 2014. Hierbij wordt dezelfde volgorde als in het oordeel van het VO aangehouden.

Samenstelling VO

Het bestuur is verheugd dat het VO op adequate wijze de vacatures heeft ingevuld.

Financiële positie & premiebeleid

Het VO spreekt de verwachting uit dat alle directe en indirecte uittredingskosten en de eventueel nadelige effecten van de voorgenomen collectieve waardeoverdracht AbbVie werknemers voor rekening van AbbVie komen. Het bestuur kan bevestigen dat met AbbVie is afgesproken dat alle uittredingskosten voor rekening van AbbVie komen.

Beleggingsbeleid

Het bestuur is verheugd dat het VO de mening van het bestuur onderschrijft om de vernieuwing van het beleggingsbeleid uit te stellen.

Toeslagenbeleid

Het bestuur onderschrijft de conclusie van het VO dat het toeslagen beleid op dit moment geen onderdeel vormt van de pensioenregeling.

Integraal risicomanagement

Het VO geeft aan dat zij vernomen heeft dat de administratieve organisatie en de interne beheersing bij het pensioenfonds en de uitvoerende organisatie goed op orde zijn. Het bestuur heeft het afgelopen jaar hard gewerkt om deze zaken nog beter op orde te krijgen. Het bestuur is er daarom blij mee dat ook de visitatiecommissie het verbeterde proces heeft opgemerkt.

Communicatie

Het bestuur is verheugd dat het VO positief is over de leesbaarheid van het verslag en de nieuwsuitgaven zoals de Newsflash en de nieuwsbrief. Het VO geeft aan dat de communicatie rondom de beschikbare premieregeling verbeterd kan worden. Nu wordt informatie alleen via de mail verstrekt. Het VO geeft als advies mee om over deze communicatie eens van gedachten te wisselen met ING.

Het bestuur dankt het VO voor deze feedback. De communicatiecommissie zal dit oppakken.

Daarnaast heeft het VO nog aangegeven dat het actueel houden van de pensioenbrochure aandacht verdiend. Het bestuur deelt deze mening en kan melden dat bij iedere wijziging van de regeling ook de pensioenbrochure wordt gewijzigd.

Uitvoeringskosten

Het VO geeft aan dat de totale uitvoeringskosten verlaagd zijn in 2014. Echter de kosten per deelnemer zijn verhoogd. Het VO spreekt zich uit dat een verdere daling van de kosten in de toekomst mogelijk moet zijn door versimpeling van de regeling en door beëindiging van overgangsregelingen. Zoals het VO terecht aangeeft, krijgt kostenbeheersing de voortdurende aandacht van het bestuur genieten. Alhoewel het lastig is, het bestuur heeft geen invloed op bepaalde kostenposten, is het streven er op gericht om de kosten per deelnemer om laag te krijgen. Het VO vraagt of het bestuur informatie kan verstrekken over de uitvoeringskosten van vergelijkbare fondsen. Het bestuur heeft deze informatie momenteel niet. Mocht dit beschikbaar komen, dan zal het bestuur dit delen met het VO.

Professionaliteit & functioneren van het bestuur

Het bestuur is dankbaar voor het vertrouwen dat het VO uitsprekt inzake de professionaliteit en functioneren van het bestuur. Het bestuur spant zich in om de kwaliteit binnen het bestuur op het gewenste adequate niveau te handhaven.

Excedentregeling

Het VO geeft aan dat het resultaat van de excedentregeling gunstig lijkt nu het resultaat gelijk is aan 16,9%. Het VO geeft aan dit resultaat niet te kunnen vergelijken met andere fondsen. Het VO vraagt om een benchmark.

Een dergelijke benchmark heeft het bestuur niet voorhanden. Mocht dit beschikbaar komen, dan zal het bestuur dit delen met het VO. Het VO heeft in het verslag 2013 gevraagd naar een uitkomst van een evaluatie met ING. Het VO geeft dat deze evaluatie niet is ontvangen.

Het bestuur stelt voor deze evaluatie met het VO te delen tijdens de eerst komende gezamenlijke vergadering.

Verslag van de Visitatiecommissie

Samenvatting (voor het jaarverslag)

Het pensioenfonds heeft in de periode 2012-2014 enorme stappen vooruit gemaakt als het gaat om het niveau van aansturing van bestuursprocessen, het op orde brengen van de noodzakelijke documenten, de wijze waarop besluitvorming plaatsvindt en het daadwerkelijk acteren en resultaten boeken op de verschillende deelgebieden. De visitatiecommissie heeft dan ook geen grote lacunes of belangrijke tekortkomingen geconstateerd. Het bestuur is volledig in control.

Er is voor dit jaar een planning gemaakt en er zijn afspraken met externe partijen met betrekking tot de voorbereidingen die benodigd zijn in het kader van het nFTK en het op tijd voldoen aan de eisen die door DNB zijn gesteld aan het opleveren van onder meer een hernieuwde ABTN, het bepalen van de risicohouding en het voldoen aan de haalbaarheidstoets.

Veel van de aanbevelingen uit het vorige visitatierapport zijn door het bestuur in de afgelopen jaren overgenomen en geïmplementeerd, zij het dat de benodigde aandacht voor strategie nog wat door de “waan van de dag” in het gedrang blijft komen.

In het rapport worden op onderdelen enkele aandachtspunten en verbeterpunten aangegeven.

Zo maakt de grote afhankelijkheid van de sponsor het regelmatig monitoren van de financiële positie van de sponsor aanbevelenswaardig, ook al is die positie thans ijzersterk.

Er waren nog 2 vacatures in het bestuur. Deze zijn inmiddels opgevuld. De uitvoeringskosten zijn relatief hoog en zullen ongunstig blijven vanwege de beperkte schaalgrootte van het fonds. Toch verdient het aanbeveling voortdurend alert te blijven op kansen om die structureel omlaag te brengen. Bij de beleggingen blijft aandacht nodig voor een strakke regie gegeven het aantal beheerders en adviseurs. Let daarnaast op de communicatie van ING met betrekking tot de vrijwillige spaarproducten. Aanbevolen wordt ook de bewustwording van jongeren voor het onderwerp pensioenen te stimuleren. Tevens kan het uitbestedingsbeleidsplan worden vervolledigd met een selectieprocedure ingeval tot uitbesteding wordt overgegaan. Het is daarnaast verstandig met AZL ook de activiteiten te monitoren die niet onder een ISAE 3402-verklaring vallen. Blijf tenslotte ook in het bestuur en bij de besluitvormingsprocessen alert op het managen van de risico's.

Juni 2015

Reactie van het bestuur

Het bestuur van SPAN is verheugd dat de visitatiecommissie heeft opgemerkt dat het pensioenfonds enorme stappen vooruit heeft gemaakt als het gaat om het niveau van aansturing van bestuursprocessen, het op orde brengen van de noodzakelijke documenten, de wijze waarop besluitvorming plaatsvindt en het daadwerkelijk acteren en resultaten boeken op de verschillende deelgebieden. De visitatiecommissie heeft dan ook geen grote lacunes of belangrijke tekortkomingen geconstateerd. Ook geven zij aan dat het proces rondom de implementatie van het nFTK goed is voorbereid.

Het feit dat de visitatiecommissie aangeeft dat het bestuur volledig in control is, is een bevestiging dat het bestuur op de goede weg is.

De visitatiecommissie geeft verder aan dat de benodigde aandacht voor strategie nog wat door de “waan van de dag” in het gedrang blijft komen. Het bestuur kan zicht hier niet geheel in vinden. Een goed voorbeeld is hiervan de wijze waarop het bestuur haar strategisch beleid m.b.t. de rente-afdekking heeft aangepast.

De aanbeveling dat het regelmatig monitoren van de financiële positie van de sponsor aanbevelenswaardig is neemt het bestuur ter harte.

De visitatiecommissie heeft verder opgemerkt dat de uitvoeringskosten relatief hoog zijn en ongunstig blijven vanwege de beperkte schaalgrootte van het fonds. Dit is een voortdurend aandachtspunt van het bestuur.

Vanuit het oogpunt van communicatie beveelt de visitatiecommissie aan om op de communicatie van ING met betrekking tot de vrijwillige spaarproducten te letten. Aanbevolen wordt ook de bewustwording van jongeren voor het onderwerp pensioenen te stimuleren. Beiden zijn onderwerpen voor de communicatiecommissie en zullen worden opgepakt.

De aanbeveling met betrekking tot het uitbestedingsbeleidsplan zal worden overgenomen. Het bestuur blijft bij AZL de activiteiten monitoren die niet onder een ISAE 3402-verklaring vallen.

Tenslotte ondersteunt het bestuur de aanbeveling van de visitatiecommissie om in het bestuur en bij de besluitvormingsprocessen alert op het managen van de risico's te blijven.

Jaarrekening

Balans per 31 december

(na bestemming saldo; in duizenden euro)

Activa	2014	2013
Beleggingen voor risico pensioenfonds [1]		
Onroerende zaken	0	0
Zakelijke waarden	37.852	32.766
Vastrentende waarden	244.873	158.786
Overige beleggingen	4.976	4.734
	287.701	196.286
Beleggingen voor risico deelnemers [2]		
Onroerende zaken	5	132
Zakelijke waarden	10.868	6.620
Vastrentende waarden	13.975	12.271
Overige beleggingen	655	460
	25.503	19.483
Vorderingen en overlopende activa [3]	7.317	3.345
Liquide middelen [4]	2.385	1.372
Totaal activa	322.906	220.486

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Passiva	2014	2013
Stichtingskapitaal en reserves		
Algemene reserve [5]	50.165	22.686
	50.165	22.686
Technische voorzieningen		
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds [6]	244.107	175.090
Overige technische voorzieningen [7]	2.493	2.463
	246.600	177.553
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers [8]	25.503	19.483
Kortlopende schulden en overlopende passiva [9]	638	764
Totaal passiva	322.906	220.486

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

	2014	2013
Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfondsen [10]		
Directe beleggingsopbrengsten	1.041	660
Indirecte beleggingsopbrengsten	74.236	-13.843
Kosten van vermogensbeheer	-25	-14
	75.252	-13.197
Beleggingsopbrengsten voor risico deelnemers [11]		
Indirecte beleggingsopbrengsten	3.437	698
Kosten van vermogensbeheer	0	0
	3.437	698
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers [12]	22.279	22.922
Premiebijdragen voor risico deelnemers [13]	2.958	3.078
Saldo van overdrachten van rechten [14]	752	357
Onttrekking beleggingen voor risico deelnemers [15]	-375	-224
Pensioenuitkeringen [16]	-1.861	-1.818
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfondsen [17]		
Pensioenopbouw	-14.447	-17.484
Indexering en overige toeslagen	0	0
Rentetoevoeging	-721	-645
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	1.860	1.812
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	37	36
Wijzigen marktrente	-51.732	8.224
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-771	-383
Wijziging actuariële grondslagen	-2.257	0
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	-986	-1.177
	-69.017	-9.617

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

	2014	2013
Mutatie overige technische voorzieningen [18]	-30	-145
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers [19]	-6.020	-3.552
Herverzekering [20]	1.342	-2.108
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten [21]	-1.188	-1.266
Overige baten en Lasten [22]	-50	0
Saldo van baten en lasten	27.479	-4.872
Bestemming van het saldo		
Algemene reserve	27.479	-4.872
	27.479	-4.872

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Kasstroomoverzicht

(in duizenden euro)

	2014	2013
Pensioenactiviteiten		
Ontvangsten		
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	21.626	26.943
Uitkeringen uit herverzekering	863	0
Overgenomen pensioenverplichtingen	1.654	770
	24.143	27.713
Uitgaven		
Uitgekeerde pensioenen	-1.860	-1.815
Overgedragen pensioenverplichtingen	-881	-413
Premies herverzekering	-2.992	-5.371
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-1.133	-1.204
Overige	-53	-38
	-6.919	-8.841
Beleggingsactiviteiten		
Ontvangsten		
Directe beleggingsopbrengsten	993	555
Verkopen en aflossingen beleggingen	63.478	56.693
	64.471	57.248
Uitgaven		
Aankopen beleggingen	-80.657	-77.887
Kosten van vermogensbeheer	-25	-19
	-80.682	-77.906
Mutatie liquide middelen	1.013	-1.786
Saldo liquide middelen 1 januari	1.372	3.158
Saldo liquide middelen 31 december	2.385	1.372

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Algemeen

Het doel van Stichting Pensioenfonds Abbott Nederland, statutair gevestigd te Zwolle (hierna "het Fonds") is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden; tevens verstrekt het Fonds uitkeringen aan arbeidsongeschikte deelnemers. Het Fonds geeft invulling aan de uitvoering van de pensioenregeling van de volgende aangesloten ondernemingen: Abbott B.V., Abbott Laboratories B.V., Abbott Logistics B.V. Zwolle, Abbott Logistics B.V. Breda, Abbott Vascular Netherlands B.V., APO Netherlands A.G., Abbott Healthcare B.V., Abbott Healthcare Products B.V., Abbott Biologicals B.V., AMO Netherlands B.V., Abbott Informatics B.V., AbbVie Logistics B.V. en AbbVie B.V.

Met ingang van 1 januari 2014 geeft het Fonds ook invulling aan de uitvoering van de pensioenregeling van AMO Groningen B.V. en AbbVie Finance B.V. en met ingang van 1 februari 2015 aan Mylan.

Alle bedragen zijn vermeld in euro's, tenzij anders is aangegeven.

Toepassing richtlijnen voor de jaarverslaglegging

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving.

Het bestuur heeft op 17 juni 2015 de jaarrekening opgemaakt.

Schattingwijziging i.v.m. aanpassing overlevingstafel en ervaringscijfers sterfte

Het Actuarieel Genootschap heeft in september 2014 de prognosetafel AG2014 gepubliceerd. Het fonds is per 31 december 2014 overgegaan op deze nieuwe prognosetafel. Dit heeft een negatief effect voor het fonds van 2.009. Met de update naar deze nieuwe overlevingstafel heeft tevens een update plaatsgevonden van de toegepaste ervaringssterfte. Het effect hiervan is 248 negatief. De lasten die tegenover deze schattingswijziging staan worden door de werkgever gedragen.

Grondslagen voor de waardering en resultaatbepaling

Algemeen

Beleggingen en technische voorzieningen worden gewaardeerd op actuele waarde. Overige activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij anders vermeld. Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben. In de balans en staat van baten en lasten zijn referenties opgenomen, waarmee wordt verwezen naar de toelichting.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt.

De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, indien de herziening alleen voor die periode gevolgen heeft, of in de periode van herziening en toekomstige perioden, indien de herziening gevolgen heeft voor zowel de verslagperiode als toekomstige perioden. Schattingen hebben voornamelijk betrekking op de technische voorzieningen en de onder overige schulden opgenomen nog te betalen kosten.

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post "nog af te wikkelen transacties". Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden opgenomen tegen nominale waarde, onder aftrek van de noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Kortlopende schulden en overlopende passiva

De Kortlopende schulden en overlopende passiva worden opgenomen tegen nominale waarde.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er wordt onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten.

Van de gehanteerde valutakoersen is de US dollar de belangrijkste valutakoers. Per 31 december 2014 is 1 Euro gelijk aan 1,2101 Amerikaanse Dollar (31 december 2013: 1 Euro = USD 1,3744).

Beleggingen

Algemeen

In overeenstemming met de Pensioenwet worden beleggingen gewaardeerd op actuele waarde.

Participaties in beleggingsinstellingen, die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen, worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor dat soort beleggingen.

Beleggingen voor risico pensioenfonds en voor risico deelnemers worden op dezelfde wijze gewaardeerd.

Vastgoedbeleggingen

Beursgenoteerde (indirecte) vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers.

Aandelen

Beursgenoteerde aandelen en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers.

Vastrentende waarden

Beursgenoteerde vastrentende waarden en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd de per balansdatum geldende beurskoersen.

Commodities

Beleggingen in grondstoffen, in de vorm van derivaten, worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagperiode laatst bekende koers van de onderliggende index.

Beleggingen voor risico deelnemers

De grondslagen voor de waardering van de beleggingen voor risico deelnemers zijn gelijk aan die voor de beleggingen die voor rekening van het Fonds worden aangehouden.

Herverzekeringen

Uitgaande herverzekeringspremies worden verantwoord in de periode waarop de herverzekering betrekking heeft.

Vorderingen uit herverzekeringscontracten op risicobasis worden verantwoord op het moment dat de verzekerde gebeurtenis zich voordoet. Bij de waardering worden de herverzekerde uitkeringen contant gemaakt tegen de rentetermijnstructuur, onder toepassing van de actuariële grondslagen van het pensioenfonds.

Vorderingen uit hoofde van winstdelingsregelingen in herverzekeringscontracten worden verantwoord op het moment van toekenning door de herverzekeraar.

Stichtingskapitaal en reserves

Algemene reserve

De algemene reserve dient als algemene buffer om financiële tegenvallers op te kunnen vangen. Hierbij valt te denken aan nadelige technische resultaten en tegenvallers in de beleggingsopbrengsten die niet door de risicoreserve kunnen worden opgevangen.

Jaarlijks wordt het resultaat van het Fonds ten gunste dan wel ten laste van de algemene reserve gebracht.

Technische voorzieningen

Technische voorzieningen voor risico pensioenfonds

De technische voorzieningen worden gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de marktrente.

Bij de berekening van de technische voorzieningen is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken.

Daarnaast wordt bij de berekening van de technische voorzieningen rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van premies waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van voor de toezichhouder acceptabele grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De belangrijkste grondslagen voor de bepaling van de technische voorzieningen zijn:

- Overlevingstafels: AG prognosetafel 2014 (startjaar 2015 met correctietabel "Mercer model 2012 correctietafel Hoog");
- Marktrente: rentetermijnstructuur DNB;
- Opslag voor excassokosten: 2,0% van de technische voorzieningen;
- Voorziening toekomstige pensioenopbouw voor arbeidsongeschikte deelnemers: contante waarde van de vrijgestelde pensioenopbouw volledig in voorziening opgenomen.

De technische voorzieningen zijn gelijk aan de contante waarde van de aan achterliggende jaren toe te rekenen pensioenaanspraken vermeerderd met 2,0% voor toekomstige excassokosten.

De overlevingskansen zijn afgeleid uit de AG Prognosetafel 2014. Op deze kansen zijn leeftijd- en inkomensafhankelijke correctiefactoren van toepassing, waarbij de correctietabel "Mercer model 2012 correctietafel Hoog" wordt gehanteerd.

Bij de vaststelling van de contante waarden wordt gebruik gemaakt van de bovenstaande sterftegrondslagen en rekenrente.

Voor de arbeidsongeschikte deelnemers wordt opgenomen de contante waarde van de op balansdatum in de toekomst nog uit te betalen arbeidsongeschiktheidsuitkeringen en de premievrijstelling van de toekomstig op te bouwen aanspraken.

Overige technische voorzieningen

Voorziening uitlooprisko

Met ingang van het boekjaar 2009 is bij de vaststelling van de technische voorzieningen rekening gehouden met een reservering voor het tweejarig uitlooprisko met betrekking tot arbeidsongeschiktheid (voorziening uitlooprisko). Deze voorziening bestaat uit de risicopremies voor het vrijstellingsrisico uit het huidige plus het voorgaande boekjaar. Ieder jaar wordt deze voorziening aangepast door de risicopremie uit het betreffende boekjaar toe te voegen en de risicopremie uit het minst recente boekjaar te laten vrijvallen.

Omdat het arbeidsongeschiktheidsrisico volledig is verzekerd is er een vordering opgenomen voor hetzelfde bedrag als de voorziening.

Voorziening inlooprisico AHC

De voorziening inlooprisico Abbott HealthCare heeft betrekking op de zieke deelnemers van Abbott HealthCare die in de afgelopen twee jaar ziek zijn geworden en ultimo 2012 nog niet hersteld zijn. Het fonds loopt het risico dat deze deelnemers in de toekomst arbeidsongeschikt raken. Het inlooprisico is eind 2013 niet meer van toepassing, aangezien zieke werknemers die zijn overgekomen van AHC niet meer kunnen invalideren, gegeven een wachttijd van twee jaar.

Technische voorzieningen voor risico deelnemers

De waardering van de technische voorzieningen voor risico deelnemers wordt bepaald door de waardering van de tegenover deze voorzieningen aangehouden beleggingen.

De voorziening beschikbare premie module en vrijwillige bijspaar module muteert jaarlijks door toevoeging c.q. onttrekking van door deelnemers gespaarde bedragen alsmede het behaalde rendement. Deze voorziening komt volledig voor rekening en risico van de deelnemers.

Beleggingsopbrengsten

Onder deze post zijn de directe en indirecte beleggingsopbrengsten verantwoord, onder aftrek van de kosten van vermogensbeheer. Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan rente, dividend en soortgelijke opbrengsten. De indirecte beleggingsopbrengsten omvatten de gerealiseerde en ongerealiseerde waardemutaties en valutaresultaten.

Premiebijdragen van werkgevers en werknemers

De bijdragen zijn berekend op basis van het financieringssysteem zoals beschreven in de uitvoeringsovereenkomst berekend tegen de actuele DNB-rentetermijnstructuur.

Pensioenuitvoerings- en administratiekosten

De pensioenuitvoerings- en administratiekosten, met uitzondering van de kosten voor vermogensbeheer, komen ten laste van de werkgevers.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is conform de directe methode opgesteld. Dit houdt in dat alle ontvangsten en uitgaven ook als zodanig worden gepresenteerd. Onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit pensioenuitvoeringsactiviteiten en beleggingsactiviteiten.

Toelichting op de balans per 31 december

(in duizenden euro)

Activa

[1] Beleggingen voor risico pensioenfond

Categorie	Stand ultimo 2013	Aankopen/Verstrekkingen	Verkopen aflossingen	Gerealiseerde koersverschillen	Niet-gerealiseerde koersverschillen	Stand ultimo 2014
Zakelijke waarden						
Aandelen beleggingsfondsen	32.766	23.869	-22.510	890	2.837	37.852
	32.766	23.869	-22.510	890	2.837	37.852
Vastrentende waarden						
Staatsobligaties (LDI)	125.491	38.592	-28.186	6.452	63.655	206.004
Obligaties	31.158	16.656	-12.782	533	302	35.867
Deposito's	2.137	862	0	0	3	3.002
	158.786	56.110	-40.968	6.985	63.960	244.873
Overige beleggingen						
Commodities	4.734	678	0	0	-436	4.976
	4.734	678	0	0	-436	4.976
Totaal beleggingen voor risico pensioenfond	196.286	80.657	-63.478	7.875	66.361	287.701

Ultimo 2014 heeft Stichting Pensioenfond Abbott Nederland geen gestelde zekerheden (collateral) ontvangen of aan tegenpartijen verstrekt.

Er zijn geen beleggingen uitgeleend en er zijn geen beleggingen in Abbott NV en de aan haar gelieerde ondernemingen.

Methodiek bepaling marktwaarde

Level 1: Directe marktwaardering: beursnotering in een actieve markt (waarop geen prijsaanpassingen worden uitgevoerd).

Level 2: Afgeleide marktwaardering: geen directe beursnotering maar andere uit de markt waarneembare data danwel een prijs gebaseerd op een transactie in een niet actieve markt met niet-significante prijsaanpassing (gebaseerd op aannames en schattingen).

Level 3: Modellen en technieken: marktwaardebepaling niet gebaseerd op marktdata, maar gebaseerd op aannames en schattingen die de prijs significant beïnvloeden.

Het Pensioenfond belegt in beleggingsfondsen met een actieve marktnotering. Alle beleggingen zijn daarom in level 1 gecategoriseerd.

[2] Beleggingen voor risico deelnemers

Categorie	Stand ultimo 2013	Aankopen/ Verstrek- kingen	Verkopen aflossingen	Indirecte beleggings- resultaten	Stand ultimo 2014
Onroerende zaken					
Vastgoed beleggingsfondsen	132	84	-254	43	5
	132	84	-254	43	5
Zakelijke waarden					
Zakelijke waarden beleggingsfondsen	6.620	12.834	-9.620	1.034	10.868
	6.620	12.834	-9.620	1.034	10.868
Vastrentende waarden					
Vastrentende waarden beleggingsfondsen	12.271	14.828	-15.478	2.354	13.975
	12.271	14.828	-15.478	2.354	13.975
Overige beleggingen					
Overige beleggingen	460	28.624	-28.435	6	655
	460	28.624	-28.435	6	655
Totaal beleggingen voor risico deelnemers	19.483	56.370	-53.787	3.437	25.503

	2014	2013
[3] Vorderingen en overlopende activa		
Vorderingen op aangesloten ondernemingen	2.370	1.717
Claims op herverzekeraar	1.544	958
Vordering uit hoofde van herverzekerde Voorziening uitlooprisico	2.493	0
Vordering schadevoorziening arbeidsongeschiktheid	736	548
Beleggingen	164	114
Vorderingen uit hoofde van waardeoverdrachten	0	8
Vooruitbetaalde posten	10	0
Totaal vorderingen en overlopende activa	7.317	3.345
<p>Alle vorderingen hebben een looptijd van korter dan één jaar.</p> <p>De claims op de herverzekeraars bevat de claims in verband met overlijden en arbeidsongeschiktheid op Centraal Beheer over 2014 (€ 1.260). Het betreft een herverzekeringsvorm op basis van kapitalen. Daarnaast bevat deze post de afrekening met ASR (€ 284) . In 2015 is deze vordering op ASR afgewikkeld.</p> <p>Bij de vaststelling van de technische voorzieningen wordt rekening gehouden met een reservering voor het tweejarig uitlooprisico ten aanzien van arbeidsongeschiktheid. Deze voorziening bestaat uit de risicopremies voor het vrijstellingsrisico uit het huidige plus het voorgaande boekjaar. Ieder jaar wordt deze voorziening aangepast door de risicopremie uit het betreffende boekjaar toe te voegen en de risicopremie uit het minst recente boekjaar te laten vrijvallen. Omdat het fonds het arbeidsongeschiktheidsrisico volledig heeft herverzekerd bij Centraal Beheer wordt voor ditzelfde bedrag een vordering opgenomen.</p>		
[4] Liquide middelen		
Depotbanken	315	82
ING Bank N.V.	2.070	1.290
	2.385	1.372
<p>De liquide middelen staan ter vrije beschikking van het fonds.</p>		

Passiva

Stichtingskapitaal en reserves

[5] Algemene reserve

Stand per 1 januari
Saldobestemming boekjaar

	2014	2013
Stand per 1 januari	22.686	27.558
Saldobestemming boekjaar	27.479	-4.872

Totaal eigen vermogen

	2014	2013
Totaal eigen vermogen	50.165	22.686

Het minimaal vereist vermogen bedraagt

	257.677	104,5%	185.746	104,6%
--	---------	--------	---------	--------

Het vereist vermogen bedraagt

	267.057	108,3%	192.433	108,4%
--	---------	--------	---------	--------

De dekkingsgraad is

	120,3%	112,8%
--	--------	--------

De dekkingsgraad is vastgesteld als het totaal vermogen gedeeld door de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds

Technische voorzieningen

[6] Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds

Stand per 1 januari

Stand per 1 januari	175.090	165.473
---------------------	---------	---------

Het verloop van de voorziening is als volgt:

- Pensioenopbouw
- Indexering en overige toeslagen
- Rentetoevoeging
- Onttrekking voor pensioenuitkeringen
- Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten
- Wijzigen marktrente
- Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten
- Wijziging actuariële grondslagen
- Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen

Pensioenopbouw	14.447	17.484
Indexering en overige toeslagen	0	0
Rentetoevoeging	721	645
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-1.860	-1.812
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	-37	-36
Wijzigen marktrente	51.732	-8.224
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	771	383
Wijziging actuariële grondslagen	2.257	0
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	986	1.177

Stand per 31 december

Stand per 31 december	244.107	175.090
-----------------------	----------------	----------------

De benodigde rentetoevoeging is gebaseerd op de 1-jaarsrente van 0,379%

In de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds is een kostenopslag van 2% opgenomen.

	2014	2013
De voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds is als volgt opgebouwd		
– Actieve deelnemers	133.337	117.130
– Gewezen deelnemers	73.070	27.120
– Pensioengerechtigden	37.700	30.840
	244.107	175.090
De voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds naar onderneming is als volgt opgebouwd.		
– Abbott	217.053	155.357
– AbbVie	27.054	19.733
	244.107	175.090
[7] Overige technische voorzieningen		
<i>Voorziening uitlooprisico</i>		
Stand per 1 januari	2.463	1.414
Mutatie via staat van baten en lasten	30	1.049
Stand per 31 december	2.493	2.463
<i>Voorziening inlooprisico AHC</i>		
Stand per 1 januari	0	904
Mutatie via staat van baten en lasten	0	-904
Stand per 31 december	0	0
Totaal overige technische voorzieningen	2.493	2.463
Totaal technische voorzieningen	246.600	177.553
[8] Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers		
Stand per 1 januari	19.483	15.931
Stortingen	2.958	3.078
Onttrekkingen t.b.v. inkoop rechten	-375	-224
Rendement	3.437	698
Stand per 31 december	25.503	19.483

[9] Kortlopende schulden en overlopende passiva

Verzekeringsmaatschappijen (Centraal Beheer)
Schulden inzake pensioenuitvoerings- en administratiekosten
Belastingen en sociale premies
Schulden inzake kosten van vermogensbeheer
Schulden uit hoofde van waardeoverdrachten

2014	2013
281	485
282	220
43	43
11	9
21	7
638	764

Alle schulden hebben een looptijd van korter dan één jaar.

De schuld aan Centraal Beheer betreft de premieafrekening.

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Er zijn meerjarige contracten met de vermogensbeheerder en de administrateur afgesloten. Deze contracten zijn jaarlijks opzegbaar.

Toelichting op de staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

Bezoldiging bestuursleden

De gepensioneerde bestuursleden en leden van het verantwoordingsorgaan van Stichting Pensioenfonds Abbott Nederland hebben in 2014 een bestuursvergoeding en reiskostenvergoeding van in totaal 8 ontvangen.

De andere bestuursleden en leden van het verantwoordingsorgaan zijn in dienst van de ondernemingen en ontvangen geen vergoeding.

Personeel

Gedurende het boekjaar 2014 had Stichting Pensioenfonds Abbott Nederland geen personeelsleden in dienst.

Verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen de verbonden partijen het fonds, de werkgever, de aangesloten ondernemingen en hun bestuurders. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) bestuurders. De meeste bestuurders nemen deel aan de pensioenregeling van het fonds op basis van de voorwaarden in het pensioenreglement.

Baten en lasten

[10] Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds

Directe beleggingsopbrengsten

Zakelijke waarden	937	573
Vastrentende waarden	77	163
Overige beleggingen	0	0

Subtotaal

1.014	736
--------------	------------

Banken

1	-80
---	-----

Waardeoverdrachten

14	4
----	---

Overige

12	0
----	---

Totaal directe beleggingsopbrengsten

1.041	660
--------------	------------

	2014	2013
Indirecte beleggingsopbrengsten		
<i>Gerealiseerde resultaten</i>		
Zakelijke waarden	890	250
Vastrentende waarden	6.985	-1.833
Overige beleggingen	0	-445
	7.875	-2.028
<i>Ongerealiseerde resultaten</i>		
Zakelijke waarden	2.837	1.271
Vastrentende waarden	63.960	-12.927
Overige beleggingen	-436	-159
	66.361	-11.815
Totaal indirecte beleggingsopbrengsten	74.236	-13.843
Kosten van vermogensbeheer		
Beheerloon	-25	-14
Totaal kosten vermogensbeheer	-25	-14
De totale kosten van het vermogensbeheer van de basisregeling zijn verrekend met de directe beleggingsopbrengsten.		
Totaal beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds	75.252	-13.197
[11] Beleggingsopbrengsten voor risico deelnemers		
Indirecte beleggingsopbrengsten		
Onroerende zaken	43	-4
Zakelijke waarden	1.034	704
Vastrentende waarden	2.354	37
Overige beleggingen	6	-39
	3.437	698
Totaal beleggingsopbrengsten voor risico deelnemers	3.437	698

	2014	2013
[12] Premiebijdragen van werkgevers en werknemers		
Pensioenpremie werkgevers	16.975	19.653
Pensioenpremie werknemers	2.926	3.239
Verrekeningen en componenten die geen onderdeel uitmaken van de kostendeekkende premie	-76	27
Vergoeding verzekering sterftetafels	2.447	0
Bijdrage FVP regeling	5	3
Inkoopsommen	2	0
	22.279	22.922
De premiebijdragen van werkgevers en werknemers bedragen in totaal 24,7% (2013: 25,1%) van de corresponderende loonsom.		
Kostendeekkende premie	19.901	22.856
Feitelijke premie regulier verzekering sterftetafels	19.901 2.447	22.892 0
Feitelijke premie	22.348	22.892
De kostendeekkende premie is als volgt samengesteld:		
Actuarieel benodigd	14.729	17.830
Risicopremies	2.569	2.610
Opslag in stand houden vereist vermogen	1.452	1.186
Vrijval Excassokosten	-37	-36
Opslag voor uitvoeringskosten	1.188	1.266
	19.901	22.856
[13] Bijdragen voor risico deelnemers		
Bijdrage Beschikbare Premiereregeling en Vrijwillige Bijspaar Module	2.958	3.078
	2.958	3.078
[14] Saldo van overdrachten van rechten		
Overgenomen pensioenverplichtingen	1.654	770
Overgedragen pensioenverplichtingen	-902	-413
	752	357

	2014	2013
[15] Onttrekking beleggingen voor risico deelnemers		
Onttrekkingen Beschikbare Premiereregeling en Vrijwillige Bijspaar Module	-375	-224
	-375	-224
[16] Pensioenuitkeringen		
Pensioenen		
Ouderdomspensioen	-1.550	-1.527
Partnerpensioen	-264	-245
Wezenpensioen	-23	-18
Invalideitpensioen	-23	-27
Subtotaal	-1.860	-1.817
Andere uitkeringen		
Afkoopsommen	-1	-1
Subtotaal	-1	-1
Totaal pensioenuitkeringen	-1.861	-1.818
<p>Het invalideitpensioen betreft deelnemers uit de oude regeling. De huidige arbeidsongeschiktheidsregeling wordt rechtstreeks door de ondernemingen uitgevoerd.</p>		
[17] Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds		
Pensioenopbouw	-14.447	-17.484
Indexering en overige toeslagen	0	0
Rentetoevoeging	-721	-645
onttrekking voor pensioenuitkeringen	1.860	1.812
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	37	36
Wijzigen marktrente	-51.732	8.224
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-771	-383
Wijziging actuariële grondslagen	-2.257	0
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	-986	-1.177
	-69.017	-9.617

	2014	2013
[18] Mutatie overige technische voorzieningen		
Schadevoorziening arbeidsongeschiktheid	-30	-1.049
Voorziening inlooprisico AHC	0	904
Totaal mutatie overige technische voorzieningen	-30	-145
[19] Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers		
Stortingen	-2.958	-3.078
Onttrekkingen	375	224
Rendement	-3.437	-698
	-6.020	-3.552
[20] Herverzekering		
Premies herverzekering	-2.788	-2.916
Uitkeringen uit herverzekering	1.412	958
Winstdeling herverzekering	37	1
Mutatie Vordering schadevoorziening arbeidsongeschiktheid	2.681	-151
	1.342	-2.108
[21] Pensioenuitvoerings- en administratiekosten		
Administratie	-454	-329
Accountant (kosten voor het onderzoek van de jaarrekening)	-33	-36
Actuaris	-161	-253
Kosten bestuursondersteuning	-473	-572
Contributies en bijdragen	-18	-16
Overige kosten	-49	-60
	-1.188	-1.266
Naast de kosten voor het onderzoek van de jaarrekening heeft er geen andere dienstverlening plaatsgevonden door de accountant		
De administratiekosten zijn gestegen dit jaar gestegen door de implementatie van de nieuwe regeling. De kosten voor de implementatie waren € 116.		

	2014	2013
[22] Overige baten en lasten		
Aanvulling inkoop spaarkapitalen	-45	0
Diverse	-5	0
	-50	0
Saldo van baten en lasten	27.479	-4.872

	2014	2013
Actuariële analyse van het saldo van baten en lasten		
Wijziging rentetermijnstructuur	-51.732	-12.499
Beleggingsopbrengsten	74.531	6.881
Premies	1.452	1.212
Waardeoverdrachten	-19	-26
Kosten	0	36
Uitkeringen	-1	-6
Sterfte	451	818
Arbeidsongeschiktheid	178	-473
Reguliere mutaties	38	135
Toeslagverlening	0	0
Overige oorzaken	2.581	-950
	27.479	-4.872

Risicoparagraaf

(in duizenden euro)

In de risicoparagraaf binnen het bestuursverslag is het beleid rond risicobeheersing uiteengezet. Hierna worden een aantal specifieke risico's nader toegelicht en gekwantificeerd. Conform de berekeningen van het Vereist eigen vermogen in het Actuarieel rapport is de risicoparagraaf gebaseerd op basis van het doorkijkbeginsel (lookthrough-principe) en wordt er rekening gehouden met recente ontwikkelingen zoals het gebruik van de UFR.

Solvabiliteitsrisico

Het belangrijkste financieel risico voor het Pensioenfonds is het niet kunnen nakomen van de pensioentoezeggingen. Een belangrijke maatstaf hiervoor is het aanwezig Eigen vermogen. Wettelijk is een gestandaardiseerde methode (standaardmodel) vastgelegd om te kunnen toetsen of het aanwezig Eigen vermogen voldoende is om een aantal specifieke financiële risico's op te kunnen vangen en daarmee of aan de pensioentoezeggingen kan worden voldaan. De berekeningen van het vereist eigen vermogen zijn met name van belang voor de premiestelling en de evaluatie van het herstelplan van het fonds. Het Eigen vermogen van het Pensioenfonds is per 31 december 2014 groter dan het Vereist Eigen Vermogen volgens het standaardmodel, waardoor het Pensioenfonds niet in een dekkings- en reservetekort verkeert.

Jaarlijks vindt toetsing plaats aan de hand van dit standaardmodel. De verschillende standaard risicofactoren hierin worden benoemd onder de noemer S1 tot en met S6. Hierna zijn de uitkomsten weergegeven voor de verschillende risicocategorieën op basis van het maximum van de feitelijke en strategische beleggingsmix (2014: feitelijk; 2013: feitelijk).

	2014		2013	
	€	%	€	%
Renterisico (S1)	10.810	3,3	5.439	2,0
Zakelijke waarden risico (S2)	8.981	2,5	8.405	3,5
Valutarisico (S3)	4.208	0,4	4.347	0,7
Grondstoffenrisico (S4)	1.339	0,0	1.399	0,1
Kredietrisico (S5)	3.144	0,2	2.191	0,2
Verzekeringstechnisch risico (S6)	9.722	1,9	7.058	1,9
Diversificatie-effect	-17.747		-13.959	
Vereist eigen vermogen	20.457	8,3	14.880	8,4
Aanwezige dekkingsgraad		120,3		112,8
Minimaal vereiste dekkingsgraad		104,5		104,6
Vereiste dekkingsgraad		108,3		108,4

De dekkingsgraad wordt berekend door het totaal van de activa voor risico van het Pensioenfonds (minus de passiefposten Kortlopende schulden en overlopende passiva en Herverzekeringsdeel technische voorzieningen) te delen door de Voorziening pensioenverplichtingen (plus Overige technische voorzieningen). Het afgelopen jaar is deze, op grondslagen van het Pensioenfonds, toegenomen van 112,8% (2013) tot 120,3% (2014).

Renterisico

Het renterisico wordt veroorzaakt, doordat de rentegevoeligheid van de verplichtingen afwijkt van de rentegevoeligheid van de beleggingen. Het Pensioenfonds kent een langere looptijd voor pensioenverplichtingen dan voor de looptijd van de beleggingen. Onderstaande duratie cijfers geven meer inzicht.

Duratie van de vastrentende waarden (exclusief rentederivaten) 12,2

Duratie van de vastrentende waarden (inclusief rentederivaten) 21,6

Duratie van de pensioenverplichtingen 24,9

Voor de vaststelling van het renterisico bij het vereist eigen vermogen worden de kasstromen van de rentegevoelige beleggingen afgezet tegen de kasstromen van de voorziening pensioenverplichtingen. Vervolgens worden beide kasstromen afgezet tegen door DNB bepaalde renteschokken die per looptijd verschillen. Op basis van deze renteschokken kan de impact op de technische voorziening en de impact op alle rentegevoelige beleggingen worden berekend. Overeenkomstig kan een afdekkingspercentage worden berekend. Rentegevoeligheid is één van de belangrijkste factoren bij de bepaling van de (strategische) assetallocatie van de portefeuille.

	Feitelijke verdeling		Strategische verdeling	
	in €	%	in €	%
Impact op technische voorziening voor risico fonds (A)	30.367		30.367	
Impact op de rentegevoelige beleggingen (B)	19.558		25.567	
Renterisico	10.809	3,3	4.800	1,1
Afdekkingspercentage t.b.v. S1		64,4		84,2

Strategisch dekt het fonds volgens het beleggingsmandaat 80% van het renterisico van haar verplichtingen af. De renteafdekkingen zijn bepaald door het renterisico van de rentegevoelige beleggingen af te zetten tegen het renterisico van de technische voorziening voor risico fonds. Het renterisico van de rentegevoelige beleggingen is vastgesteld gebruikmakende van de zuivere marktrente (i.e. swaprente), terwijl het renterisico van de technische voorziening voor risico fonds is bepaald op basis van de DNBrentetermijnstructuur. Doordat de verplichtingen op basis van de DNB-rentetermijnstructuur lager worden vastgesteld dan op de marktwaarde, wordt het afdekkingspercentage hier hoger bepaald dan op basis van de marktwaarde.

Hoogte buffer

Op basis van de vereist eigen vermogen berekeningen bedraagt de buffer voor het feitelijk renterisico 10.810 (3,3%) en voor het strategisch renterisico 4.800 (1,1%) ultimo 2014.

Zakelijke waarden risico

Het pensioenfonds loopt het risico dat haar beleggingen in aandelen, vastgoed en alternatieve beleggingen in waarde dalen. In het beleggingsbeleid wordt met dergelijke risico's rekening gehouden door ondermeer een toepassing van voldoende spreiding in de beleggingsportefeuille naar categorieën, markten en dergelijke. De volatiliteit van de marktwaarden (prijrisico's) van beleggingen wordt periodiek geëvalueerd en kan leiden tot bijstellingen in het vermogensbeheer. In onderstaande tabel wordt de verdeling naar de verschillende zakelijke waarden categorieën getoond.

	2014		2013	
	€	%	€	%
<i>Verdeling zakelijke waarden per categorie:</i>				
Ontwikkelde markten (Mature markets)	26.201	69,2	21.233	64,8
Opkomende markten (Emerging markets)	11.651	30,8	11.533	35,2
	37.852	100,0	32.766	100,0

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch zakelijke waarden risico rekening gehouden met de door DNB voorgeschreven schokken die variëren overeenkomstig de risicograad van het type belegging. De buffer voor het feitelijk zakelijke waarden risico bedraagt 8.981 (2,5%) en voor het strategisch zakelijke waarden risico 8.959 (2,4%).

Valutarisico

Het valutarisico wordt veroorzaakt, doordat de verplichtingen van het pensioenfonds in euro's luiden terwijl veel van de beleggingen van het pensioenfonds in niet-euro luiden. Het pensioenfonds loopt het risico dat haar buitenlandse beleggingen dalen in waarde als gevolg van valutakoersontwikkelingen. Zonder afdekking van valutarisico loopt het pensioenfonds risico bij een daling van vreemde valuta ten opzichte van de euro. Door meer dan 100% van het risico af te dekken loopt het fonds risico bij een stijging van vreemde valuta ten opzichte van de euro.

Het valutarisico wordt berekend aan de hand van een scenario waarbij wordt uitgegaan van een waardedaling van de beleggingen in vreemde valuta van 20%. Het valutarisico is het totale negatieve effect op de waarde van alle beleggingen als gevolg van dit scenario. Afdekking van het valutarisico vindt plaats via derivatencontracten.

	2014		2013	
	€	%	€	%
<i>Zakelijke waarden naar valuta</i>				
Euro	14.393	38,0	11.611	35,4
Amerikaanse dollar	7.807	20,6	9.203	28,1
HongKongse dollar	3.057	8,1	3.007	9,2
Britse pound sterling	1.152	3,0	1.227	3,7
Canadese dollar	893	2,4	1.231	3,8
Overige	10.550	27,9	6.487	19,8
	37.852	100,0	32.766	100,0

	2014		2013	
	€	%	€	%
<i>Vastrentende waarden naar valuta</i>				
Euro	244.873	100,0	158.786	100,0
Amerikaanse dollar	0	0,0	0	0,0
Overige	0	0,0	0	0,0
	244.873	100,0	158.786	100,0
<i>Totaal beleggingen naar valuta</i>				
Euro	259.266	90,1	175.131	89,2
Amerikaanse dollar	12.783	4,4	9.203	4,7
Overige	15.652	5,5	11.952	6,1
	287.701	100,0	196.286	100,0

Strategisch dekt het fonds haar beleggingen niet af.

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch valuta risico rekening gehouden met een door DNB voorgeschreven schok van 20% die berekend wordt op de niet-euro beleggingen na afdekking. De buffer voor het feitelijk valuta risico bedraagt 4.208 (0,4%) en voor het strategisch valuta risico 5.514 (0,7%).

Grondstoffenrisico

Het pensioenfonds belegt in grondstoffen en loopt daarmee het risico dat de waarde van deze beleggingen daalt als gevolg van marktontwikkelingen.

Het pensioenfonds belegt niet direct in grondstoffen maar doet dit met behulp van derivaten. Voorbeelden van grondstoffenderivaten zijn indexfutures en indexderivaten die kunnen worden afgesloten op verschillende categorieën zoals landbouw en vee, metalen en energie. Grondstoffen zorgen van oudsher voor diversificatievoordelen binnen de beleggingsportefeuille. Binnen het standaardmodel wordt de correlatie naar andere risico's op nul verondersteld. Naast diversificatievoordelen bewegen grondstoffen ook mee met stijgende prijzen waardoor ze een hedge vormen tegen koopkrachtontkrachting.

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch grondstoffenrisico rekening gehouden met een door DNB voorgeschreven schok van 30%. De buffer voor het feitelijk grondstoffenrisico bedraagt 1.339 (0,0%) en voor het strategisch grondstoffenrisico 1.513 (0,1%).

Kredietrisico

Het pensioenfonds loopt het risico dat één of meerdere van haar tegenpartijen niet aan de voorafgesproken betalingen kan voldoen. Bij de berekening van het kredietrisico dient het effect van de kredietwaardigheid van de partijen, waarin belegd wordt, tot uitdrukking te komen. Het kredietrisico komt tot uitdrukking in de zogenaamde creditspread. Deze creditspread is het verschil tussen de uitkering die afhangt van de kredietwaardigheid van de tegenpartij en een uitkering die met volledige zekerheid (risicovrij) tot uitkering zal komen. Het kredietrisico wordt beheerst door het afsluiten van standaardovereenkomsten met tegenpartijen, het beoordelen van de kredietwaardigheid van tegenpartijen, het spreiden van het transactievolume over verschillende tegenpartijen, het eisen van voldoende onderpand en een adequate monitoring met betrekking tot de gestelde eisen inzake het onderpand.

Het kredietrisico binnen de vastrentende waarden portefeuille kan gemeten worden aan de hand van de creditspread. De gewogen gemiddelde credit spread van de rentegevoelige beleggingen van het fonds is 0,32%. Een andere indicator voor het aanwezige kredietrisico binnen de vastrentende waarden portefeuille van het fonds is de rating afgegeven door een kredietbeoordelaar. Een AAA rating impliceert dat de vastrentende waarden belegging geen kredietrisico loopt. Daarentegen worden beleggingen die geïnclassificeerd staan onder 'lager dan BBB' als zeer risicovol beschouwd. Cash wordt als kredietrisicovrij beschouwd.

	2014		2013	
	€	%	€	%
<i>Rating vastrentende waarden:</i>				
AAA	119.746	48,9	44.842	28,2
AA	66.815	27,3	67.610	42,6
A	11.893	4,9	1.392	0,9
BBB	8.868	3,6	17.487	11,0
Lager dan BBB	12.547	5,1	10.890	6,9
Geen rating	25.004	10,2	16.565	10,4
	244.873	100,0	158.786	100,0
<i>Verdeling vastrentende waarden naar looptijd:</i>				
Resterende looptijd < 5 jaar	55.314	22,6	44.293	27,9
Resterende looptijd >= 5 jaar	189.559	77,4	114.493	72,1
	244.873	100,0	158.786	100,0

Hoogte buffer

Binnen de berekening van het standaardmodel wordt een kredietrisico becijferd voor de rentegevoelige beleggingen die een creditspread groter dan 0% hebben. De creditspread wordt bepaald op basis van de rentegevoelige kasstromen van het fonds. Afgaande op de hierboven genoemde creditspread resulteert dit in een buffer voor het feitelijk kredietrisico van 3.144 (0,2%) en voor het strategisch kredietrisico van 3.165 (0,2%).

Verzekeringstechnisch risico

Binnen het verzekeringstechnische risico worden in principe alleen risico's meegenomen die verband houden met sterfte. Het omvat de risico's als gevolg van afwijkingen ten opzichte van de verwachte sterfte en afwijkingen van de verwachte sterftetrend (langlevensrisico). Tot het verzekeringstechnische risico worden gerekend: procesrisico, risico-opslag voor afwijkingen ten opzichte van de sterftetrend en negatieve stochastische afwijkingen van de verwachtingswaarde. Deze drie risico's bedragen een percentage van de op actuele waarde berekende technische voorziening. Het procesrisico neemt af naarmate het deelnemersbestand toeneemt, omdat het sterfteproces dan beter kan worden geschat. De beide andere risicofactoren houden respectievelijk rekening met de onzekerheid in de sterftetrend en met de negatieve stochastische afwijkingen.

In verband met het langlevensrisico wordt aanvullend boven het hanteren van de prudente grondslagen, de Voorziening toekomstige sterfteontwikkeling gevormd.

Hoogte buffer

De buffer voor het feitelijk verzekeringstechnisch risico bedraagt 9.722 (1,9%) en voor het strategisch verzekeringstechnisch risico 9.722 (2,3%).

Concentratierisico

Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen. De spreiding van de portefeuille is in de toelichting op de balans nader toegelicht. Ook "grote posten" zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd. Het concentratierisico is niet meegenomen in de berekening van het Vereist eigen vermogen.

	2014		2013	
	€	%	€	%
Zakelijke waarden				
<i>Verdeling zakelijke waarden per regio:</i>				
Europa	7.237	19,1	7.976	24,3
Noord-Amerika	14.515	38,3	10.067	30,7
Azië	4.526	12,0	9.856	30,1
Overige	11.574	30,6	4.867	14,9
	37.852	100,0	32.766	100,0

	2014		2013	
	€	%	€	%
<i>Verdeling zakelijke waarden per sector:</i>				
Financiële instellingen	9.107	24,1	6.354	19,4
Informatietechnologie	3.339	8,8	3.283	10,0
Industriële ondernemingen	3.877	10,2	4.355	13,3
Niet-cyclische consumentengoederen	4.954	13,1	3.719	11,4
Cyclische consumentengoederen	3.318	8,8	3.418	10,4
Energie	3.026	8,0	2.602	7,9
Nutsbedrijven	1.414	3,7	481	1,5
Telecommunicatie	4.704	12,4	3.872	11,8
Basisindustrieën	2.906	7,6	2.467	7,5
Overige	1.207	3,2	2.215	6,8
	37.852	100,0	32.766	100,0

	2014		2013	
	€	%	€	%
Vastrentende waarden				
<i>Verdeling vastrentende waarden per regio:</i>				
Europa	223.358	91,2	147.740	93,0
Noord-Amerika	8.157	3,3	1.708	1,1
Azië	632	0,3	1.525	1,0
Overige	12.726	5,2	7.813	4,9
	244.873	100,0	158.786	100,0

Grote posten: vastrentende waarden van eenzelfde uitgevende instelling groter dan 5% van de totale beleggingen in vastrentende waarden

Staatsobligaties Duitsland	64.348	26,3	42.262	26,2
Staatsobligaties Nederland	50.286	20,5	31.669	19,9
Staatsobligaties Frankrijk	32.099	13,1	16.194	10,2

Door het uittreden van meerdere participanten (waaronder de grootste) is het Fonds nu zelf de grootste participant in de LDI pools. Deze ontwikkeling en mogelijk negatieve consequenties, bijvoorbeeld bij het uitvoeren van transacties, worden door de beleggingscommissie nauw gemonitord. Diverse besprekingen in 2013 hebben er toe geleid dat SPAN de garantie heeft dat de

vermogensbeheerder in geval van liquidatie van de LDI fondsen de renteafdekking op een andere wijze voor vijf maanden voortzet, waarbij de meerkosten voor rekening komen van de vermogensbeheerder.

Er zijn geen beleggingen uitgeleend en er zijn geen beleggingen in Abbott NV en de aan haar gelieerde ondernemingen.

Zwolle, 18 juni 2015

C.M.A. Merison
(vice-voorzitter a.i.)

J.M. Negro
(voorzitter)

R. Voorhaar

B.C. Broecks
(penningmeester)

Overige gegevens

Resultaatbestemming

Ten aanzien van de bestemming van het saldo van baten en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van het fonds. De bestemming is nader uitgewerkt in de ABTN.

Resultaatbestemming 2014

Het bestuur heeft besloten het resultaat over het boekjaar 2014 als volgt te verdelen:

	2014
	x € 1.000
Algemene reserve	27.479
	27.479

Gebeurtenissen na balansdatum

Gevolgen nieuwe FTK voor Stichting Pensioenfonds Abbott Nederland

Voor het Fonds is de beleidsdekkingsgraad 117,1% ultimo 2014. Ten opzichte van de dekkingsgraad van 120,3% eind 2014 ligt de beleidsdekkingsgraad 3,2%-punt lager. Vanaf 1 januari 2015 is de middeling uit de DNB-rentetermijnstructuur vervallen. De toegroei naar de UFR van 4,2% na looptijd 20 blijft (voorlopig) behouden. Op basis van deze gewijzigde rentetermijnstructuur is de dekkingsgraad 113,4% eind 2014. Deze dekkingsgraad ligt aanzienlijk lager door de steeds verder wegzakkende markttrente.

Op basis van de nieuwe rekenregels stijgt de vereiste dekkingsgraad op basis van het feitelijk beleggingsbeleid van 108,3% naar 112,1%. De vereiste dekkingsgraad op basis van het strategisch beleggingsbeleid stijgt van 106,8% naar 110,2%. Hierbij is rekening gehouden met de gewijzigde DNB-rentetermijnstructuur (dus exclusief middeling en met toegroei naar UFR) zoals die vanaf 1 januari 2015 geldt.

Onder het oude FTK werd de vereiste dekkingsgraad berekend als het maximum van de vereiste dekkingsgraad op basis van het feitelijk beleggingsbeleid en de vereiste dekkingsgraad op basis van het strategisch beleggingsbeleid. Het lijkt erop dat in het nieuwe FTK de vereiste dekkingsgraad op basis van het strategisch beleggingsbeleid leidend zal zijn. Dit is echter op dit moment nog niet geheel duidelijk.

De volgende tabel geeft een vergelijking tussen het vereist eigen vermogen op basis van het strategisch beleggingsbeleid onder het oude en het nieuwe FTK. Bij de berekening van het vereist eigen vermogen is in de volgende tabel, conform de berekening ultimo 2014, rekening gehouden een additioneel risico voor actief beheer, dat door middel van een verzwaarde S2-berekening is verwerkt.

	2014		nFTK 2014	
	€	%	€	%
Renterisico (S1)	4.800	1,1	6.880	1,6
Zakelijke waarden risico (S2)	8.959	2,4	11.552	3,2
Valutarisico (S3)	5.514	0,7	5.081	0,4
Grondstoffenrisico (S4)	1.513	0,1	1.932	0,1
Kredietrisico (S5)	3.165	0,2	11.496	3,3
Verzekeringstechnisch risico (S6)	9.722	2,3	10.315	1,5
Actief beheer risico (S10)	0	0,0	2.082	0,0
Diversificatie-effect	-16.835		-22.638	0,1
Vereist eigen vermogen	16.838	6,8	26.700	10,2

Het vereist eigen vermogen stijgt met name door:

- De verzwaarde schokken die worden verondersteld voor het zakelijkewaardenrisico.
- Een stijging van het kredietrisico. Voorheen werd gerekend met een schok van 40% op de geldende creditspread. Nu dient als minimale schok 60 basispunten gehanteerd te worden. Deze schok loopt verder op naarmate de rating slechter dan AAA wordt. Uitgesloten van een kredietbuffer zijn Europese AAA beleggingen.
- De nieuw veronderstelde correlaties tussen S1 en S5, en S2 en S5 binnen de wortelformule van het vereist eigen vermogen.

De beleidsdekkingsgraad eind 2014 is 117,1% en de vereiste dekkingsgraad op basis van het strategisch beleggingsbeleid onder het nieuwe FTK is 110,2%. Dit betekent dat de beleidsdekkingsgraad 6,9%-punt hoger is dan de vereiste dekkingsgraad. Het fonds is daardoor op basis van de strategische beleggingsmix niet in een situatie van herstel. Daarnaast kan een toeslag verleend worden als de beleidsdekkingsgraad hoger is dan 110%. Uitgaande van de beleidsdekkingsgraad eind 2014 betekent dit dat het pensioenfonds een toeslag zou kunnen verlenen.

De minimaal vereiste dekkingsgraad is 104,5%, de beleidsdekkingsgraad is 117,1% en de actuele dekkingsgraad is 113,4%, rekening houdend met de DNB-rentetermijnstructuur die vanaf 2015 gaat gelden.

De huidige beleidsdekkingsgraad en de actuele dekkingsgraad zijn groter dan de minimaal vereiste dekkingsgraad. Er is dus geen sprake van een dekkingstekort.

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds Abbott Nederland te Zwolle is aan Aon Consulting Nederland cv de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2014.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de fondsmiddelen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte administratieve basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht:

- heb ik onder meer onderzocht of de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld, en
- heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten. Ik heb mij een oordeel gevormd over de waarschijnlijkheid waarmee het pensioenfonds de tot balansdatum aangegane verplichtingen kan nakomen, mede in aanmerking nemend het financieel beleid van het pensioenfonds. De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Dit oordeel is mede gebaseerd op het Financieel Toetsingskader zoals dat op balansdatum van toepassing was.

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld.

Gemeten naar de wettelijke maatstaf is ten aanzien van de verplichtingen, aangegaan tot balansdatum, sprake van een toereikende solvabiliteit.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Abbott Nederland is naar mijn mening voldoende. Daarbij is in aanmerking genomen dat enigerlei intentie tot het verlenen van toeslagen ontbreekt, met uitzondering van de onvoorwaardelijke toeslagen die opgenomen zijn in de technische voorzieningen.

Amsterdam, 18 juni 2015

Drs. A.G.M. den Hartogh, AAG
verbonden aan Aon Consulting Nederland cv

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het Bestuur van Stichting Pensioenfonds Abbott Nederland

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de op pagina 47 tot en met 77 opgenomen jaarrekening over 2014 van Stichting Pensioenfonds Abbott Nederland te Zwolle gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2014 en de staat van baten en lasten over 2014 met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de stichting is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het saldo van baten en lasten getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het bestuursverslag, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW). Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten. Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het inrichten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door het bestuur van de stichting gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds Abbott Nederland per 31 december 2014 en van het saldo van baten en lasten over 2014 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder e en f BW vermelden wij dat ons geen tekortkomingen zijn gebleken naar aanleiding van het onderzoek of het bestuursverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW is opgesteld, en of de in artikel 2:392 lid 1 onder b tot en met h BW vereiste gegevens zijn toegevoegd. Tevens vermelden wij dat het bestuursverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Utrecht, 18 juni 2015

KPMG Accountants N.V.

J.C. van Kleef RA

Bijlagen

Aangesloten ondernemingen per 31 december 2014

Het Fonds is een ondernemingspensioenfonds en is de uitvoerder van de pensioenovereenkomst van de werknemers van

- Abbott B.V.,
- Abbott Laboratories B.V.,
- Abbott Logistics B.V. Zwolle/Breda,
- Abbott Vascular Netherlands B.V.,
- APO Netherlands A.G.,
- Abbott Healthcare B.V.,
- Abbott Healthcare Products B.V.,
- Abbott Biologicals B.V.,
- AMO Netherlands B.V.,
- Abbott Informatics B.V.,
- AbbVie Logistics B.V.,
- AbbVie B.V.,
- AbbVie Finance B.V.,
- AMO Groningen B.V.

Op 1 januari 2015 is Mylan aangesloten.

Begrippenlijst

Abtn

Afkorting voor actuariële en bedrijfstechnische nota. In de ABTN wordt door het bestuur van een pensioenfonds uiteengezet welke actuariële en bedrijfstechnische opzet ten grondslag ligt aan een fonds. Ook wel bedrijfsplan genoemd. Hierin komen drie hoofdonderwerpen aan de orde: de wijze van vaststelling van de verplichtingen jegens de deelnemers, de beleggingsportefeuille en het intern risicobeheersingssysteem.

Accounting standaarden

Raamwerk van verslaggevingsregels voor het opstellen van een jaarrekening en jaarverslag. Met ingang van het verslagjaar 2005 moeten alle beursgenoteerde ondernemingen, banken en verzekeringsmaatschappijen hun geconsolideerde jaarrekening volledig inrichten op basis van International Accounting Standards (IAS), door de IAS Board omgedoopt in International Financial Reporting Standards (IFRS). Het doel van IFRS is om de transparantie en internationale vergelijkbaarheid van de externe financiële verslaggeving te verbeteren. Niet beursgenoteerde rechtspersonen hebben de keuze om of IFRS toe te passen, of de Nederlandse Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving.

Actuariële grondslagen

Wanneer een contante waarde van een reeks toekomstige uitkeringen moet worden bepaald maakt de actuaaris gebruik van actuariële grondslagen, zoals: de rekenrente; de kansstelsels: sterftekansen, arbeidsongeschiktheids- en revalideringskansen, frequenties van gehuwd zijn, soms ook toekomstige salarisontwikkeling of indexatiebeleid enz.; kostenopslagen (bijvoorbeeld voor administratiekosten en/of uitbetalingskosten).

Actuaris

Een actuaaris kan antwoord geven op de vraag wat de toekomst aan pensioenuitkeringen gaat kosten. De actuaaris is bij uitstek degene die financiële risico's op de agenda plaatst en adequate oplossingen bedenkt.

Actuele waarde

De actuele waarde is voor beleggingen waarvoor dagelijks openbare prijzen worden vastgesteld, zoals aandelen en obligaties, de beurswaarde. Voor andere vastrentende waarden, zoals onderhandse leningen en hypotheekleningen, wordt de actuele waarde benaderd als de contante waarde van de toekomstige nettokasstromen. Als actuele waarde van de beleggingen in vastgoedfondsen wordt de intrinsieke waarde gehanteerd. Voor direct onroerend goed wordt de taxatiewaarde als actuele waarde gehanteerd.

ALM

Afkorting voor Asset Liability Management. Een ALM-studie betreft de analyse van het risicobeheer van de balans tussen activa en de passiva van een pensioenfonds. Deze studie dient te resulteren in de formulering van een strategisch beleggingsbeleid.

Backservice

Pensioenaanspraken (of de waarde ervan) die betrekking hebben op de achterliggende dienstjaren en die ontstaan door verandering in de pensioengrondslag.

Beleggingsmix

Verdeling van de beleggingen over zakelijke en vastrentende waarden.

Benchmark

Vooraf vastgestelde, objectieve maatstaf voor de prestatie van (de beheerder van) een beleggingsportefeuille of pensioenfonds. Een beursindex bijvoorbeeld.

Beurskoers

Marktprijs van een aandeel, obligatie of andere waardepapieren.

Calloptie

De koper van de calloptie krijgt het recht om de onderliggende waarde van de optie (aandelen bijvoorbeeld) gedurende de looptijd van de optie voor een bepaald bedrag –de uitoefenprijs– te kopen. Voor dat recht betaalt hij premie. De verkoper van een calloptie –de schrijver– moet eventueel de onderliggende waarde leveren aan de koper van de optie tegen de uitoefenprijs. De optieschrijver ontvangt voor deze verplichting de optie premie.

Contante waarde

De contante waarde op een bepaald moment van (een serie) betalingen in de toekomst, is het bedrag dat op dat moment aanwezig zou moeten zijn om, rekening houdend met rente-aangroei (rekenrente) en eventuele andere actuariële grondslagen, deze toekomstige betalingen te kunnen verrichten.

Converteerbare obligatie

Een obligatie die gedurende de looptijd kan worden omgewisseld (geconverteerd) in aandelen. Deze mogelijkheid is als een extraatje aan de obligatie meegegeven door de uitgever, teneinde de obligatie gemakkelijker te kunnen plaatsen.

Coupon

Genummerd deel van de obligatie waarop de jaarlijkse rente wordt uitbetaald.

Couponrendement

Verhoudingsgetal tussen het bedrag aan ontvangen couponrente en de beurswaarde van de obligatie in kwestie op een bepaald moment, of van de beurswaarde bij aankoop van de obligatie.

Custodian

Juridische entiteit die als enige taak heeft het beheren en het administreren van de effecten.

Dekkingsgraad

Een maat voor de solvabiliteit van een pensioenfonds. De dekkingsgraad wordt bepaald door de mate waarin het beschikbaar vermogen (BV) de voorziening opgebouwde rechten (VOR) overtreft, uitgedrukt in een percentage.

Een dekkingsgraad van 100% geeft aan dat het beschikbaar vermogen juist toereikend is om de voorziening opgebouwde rechten te dekken, terwijl een percentage lager dan 100 aangeeft dat er sprake is van onderdekking. Fondsen gaan in hun financiële opzet veelal van een minimumdekkingsgraad uit die in mindere of meerdere mate ruim boven 100% ligt.

De Nederlandsche Bank

Bij wet ingesteld toezichhoudend orgaan, dat onder andere het naleven van de Pensioen- en spaarfondsenwet bewaakt.

Derivaten

Financiële contracten waarvan de waarde afhankelijk is van een of meer onderliggende activa, referentieprijzen of indices. Voorbeelden van derivaten zijn opties, termijncontracten en rente- en valutaswaps.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten worden verstaan: huur-, dividend- en rente-opbrengsten van de beleggingen.

Disagio

Het bedrag dat een belegging minder waard is dan de nominale waarde.

Duration

De gewogen gemiddelde looptijd van de kasstromen van een obligatie, waarbij weging geschiedt op basis van de contante waarde van iedere kasstroom. Duration is een graadmeter voor de rentegevoeligheid van een obligatie. In de regel: hoe langer de looptijd van een obligatie, hoe gevoeliger de koers van die obligatie voor renteveranderingen. Indien men een daling van de rente verwacht is het profijtelijk een obligatie met een zo lang mogelijke duration te kopen, aangezien de koers daarvan het meest zal oplopen.

Effectief rendement

Het effectief rendement houdt naast het couponrendement nog rekening met winst of verlies bij aflossing van een obligatie.

Eindloonregeling

Bij deze regeling wordt de hoogte van je pensioen afgeleid van het salaris dat je direct voorafgaand aan de pensioendatum verdient. Bij iedere salarisverhoging wordt het pensioen dat je al hebt opgebouwd, opgetrokken naar het nieuwe salarisniveau.

Franchise

In veel pensioenregelingen is een bepaald drempelbedrag opgenomen waarover geen pensioenopbouw plaatsvindt omdat de AOW geacht wordt hierover pensioen te verlenen. Dit bedrag is veelal afgeleid van de uitkeringen krachtens de AOW en wordt dan 'franchise' genoemd.

Future

Termijncontract dat op de beurs wordt verhandeld.

Herverzekering

Het door een pensioenfonds geheel of gedeeltelijk onderbrengen van een pensioenregeling in een levensverzekeringsovereenkomst en/of het door een pensioenfonds onderbrengen van extra hoge risico's bij een levensverzekeraar, zoals overlijden- en invaliditeitsrisico's van deelnemers.

Index

Cijfer dat een gewogen gemiddelde uitdrukt en waaraan men kan zien hoe een grootte (bijvoorbeeld de beurskoersen in Amsterdam) zich ontwikkeld heeft.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten vallen de gerealiseerde verkoopresultaten inclusief valutaresultaten en de niet-gerealiseerde herwaarderingsresultaten.

Intrinsieke waarde

De intrinsieke waarde per aandeel is de 'werkelijke' waarde van dat aandeel, afgeleid van de onderliggende beleggingen. De intrinsieke waarde wordt berekend door de waarde van de activa (bezittingen) te verminderen met de passiva (schulden) en het saldo te delen door het aantal uitstaande aandelen.

Kansstelsels

Dit zijn veronderstellingen met betrekking tot sterftekansen, invalideringskansen, ontslag, gehuwdheid en individuele loontontwikkeling.

Koopsom

Een koopsom is een eenmalige betaling die aan de uitvoerder van de pensioenregeling is verschuldigd en waarvoor een bepaalde pensioenaanspraak wordt ingekocht. In beginsel is een koopsom dus een eenmalige betaling en een premie een periodieke betaling. Zowel premies als koopsommen dienen hetzelfde doel, namelijk de financiering van de pensioenen.

Middelloonregeling

Bij deze regeling wordt voor elk dienstjaar een percentage pensioen toegekend dat is gerelateerd aan de pensioengrondslagen van het desbetreffende dienstjaar. Het te bereiken pensioen is in deze regeling gerelateerd aan het gemiddelde, geïndexeerde loon gedurende de opbouwperiode.

Nominale waarde

De op het stuk (aandeel of obligatie) aangegeven waarde. Bij een koers van 100 (= 100%) is de prijs van het waardepapier gelijk aan de nominale waarde.

Omkeerregel

Over de pensioenaanspraken die een werknemer opbouwt hoeft ingevolge de Wet op de loonbelasting geen belasting te worden afgedragen. De pensioenuitkeringe worden te zijner tijd weer wel belast. Deze regel wordt ook wel de "omkeerregel" genoemd. Om van deze faciliteit gebruik te kunnen maken moeten deze aanspraken onder andere voldoen aan artikel 18 van de Wet op de loonbelasting.

Optie

Zie ook calloptie en putoptie.

Verhandelbaar recht om iets te kopen (calloptie) of te verkopen (putoptie) tegen een van tevoren vastgestelde prijs gedurende een van tevoren vastgestelde termijn.

Over/onderweging

Een hoger of lager belang in een beleggingscategorie dan overeenkomt met de normverdeling van het pensioenfonds.

Overrente

Het positieve verschil tussen het inkomensrendement van het fonds en de rekenrente.

Pensioengrondslag

Het bedrag waarover pensioen wordt toegekend. Vaak is dit het voor pensioen meetellende salaris minus de franchise.

Performance

Het rendement dat is behaald met de beleggingen.

Premievrije aanspraken

Indien het deelnemerschap aan een pensioenregeling eindigt, anders dan door overlijden of het bereiken van de pensioenleeftijd, verkrijgt de gewezen deelnemer een premievrije aanspraak op ouderdoms- en nabestaandenpensioen. Een andere vorm van premievrije aanspraak is het bijzonder partnerpensioen dat de gewezen partner ontvangt bij scheiding/einde partnerschap.

Putoptie

Een optie die de koper het recht maar niet de verplichting geeft om het onderliggende contract te verkopen tegen een vooraf vastgestelde prijs. Voor dat recht moet premie worden betaald. Een putoptie maakt het mogelijk het risico van dalende koersen af te dekken.

Reële rente

Het verschil tussen het fondsrendement en de (loon- of prijs-)inflatie. Bij de premiestelling wordt verondersteld dat het fondsrendement ten minste gelijk is aan de som van de rekenrente en de inflatie. In dat geval kan de last uit hoofde van indexering worden gefinancierd uit het verschil tussen het fondsrendement en de rekenrente.

Rekenrente

De rekenrente is het fictieve percentage dat het belegde pensioenvermogen wordt geacht op te brengen in de toekomst en waarvan bij de berekening van de contante waarden wordt uitgegaan.

Rendement

Het positieve of negatieve resultaat dat een verzekeringsmaatschappij of een pensioenfonds behaalt met de belegging van daartoe beschikbare middelen.

Rentetermijnstructuur

De rentetermijnstructuur is een grafiek die het verband weergeeft tussen de looptijd van een vastrentende belegging enerzijds en de daarop te ontvangen marktrente anderzijds.

Rijping

De mate van rijping van een fonds wordt veelal uitgedrukt in de draagvlakratio. Deze ratio geeft weer de verhouding tussen de voorziening opgebouwde rechten (VOR) en de bijdragegrondslag (BG), dat wil zeggen het bijdrageplichtig deel van de totale salarissom.

De draagvlakratio is laag voor een jong, startend fonds. In de loop van de tijd neemt deze ratio toe, doordat het aandeel van de gepensioneerden in het deelnemersbestand stijgt.

Solvabiliteit

Het vermogen om (nu en op termijn) aan de financiële verplichtingen te kunnen voldoen.

Sterftetafels

Geven aan wat de levens- en sterftetekansen zijn van mannen en vrouwen in Nederland, afhankelijk van de bereikte leeftijd. Ze worden gebruikt bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen door de actuaris.

Toeslag

Een toeslag is een verhoging van een pensioen of een aanspraak op pensioen, welke is gebaseerd op een in het pensioenreglement omschreven regeling, dan wel op incidentele basis wordt verleend.

Totaal rendement

Het totaal rendement van een belegging is samengesteld uit de koerswinst of het koersverlies (indirecte beleggingsopbrengsten) over de beschouwde periode, terwijl de directe beleggingsopbrengsten (dividend, rente, aflossingen, huur en dergelijke uitkeringen) meteen worden herbelegd en tijdsgewogen in het totaal rendement worden meegenomen. Het totaal rendement wordt uitgedrukt in een percentage ten opzichte van het gemiddeld belegd vermogen.

UFR

De Ultimate Forward Rate (UFR) is een methode waarop de rekenrente wordt vastgesteld. Gedurende de eerste 20 jaar wordt de RTS gevolgd. Voor de periode daarna wordt de rekenrente afgeleid van de RTS en een verwacht rendement op lange termijn. Voor een 60-jarige verplichting wordt een rentevoet van 4,2% verondersteld.

Vastrentende waarden

Hypotheek, leningen op schuldbekentenis en obligaties.

Verzekeringstechnische analyse

Ook wel actuariële analyse genoemd. In deze analyse wordt door de actuaris de invloed verklaard van opgetreden verschillen tussen de gehanteerde actuariële grondslagen en werkelijke ontwikkelingen.

Verzekeringstechnische risico's

Bij het verzekeren van pensioenaanspraken loopt een fonds een langlevensrisico voor het ouderdomspensioen als verzekerden langer leven dan volgens de gebruikte overlevingstafel wordt verwacht. Voor het nabestaandenpensioen loopt het fonds een kortlevensrisico als de verzekerden korter leven dan volgens de overlevingstafel wordt verwacht. Ook kan het invaliditeitsrisico worden gerekend tot de verzekeringstechnische risico's van fondsen.

Volatiliteit

De beweeglijkheid van beurskoersen.

WM Company

The WM Company is een mondiaal opererend bedrijf, met name gespecialiseerd in het meten en analyseren van de beleggingsresultaten van pensioenfondsen. In Nederland marktleider op dit terrein.

WM Universum

Het WM Universum is samengesteld op basis van de totale beleggingsportefeuilles van een groot aantal Nederlandse pensioenfondsen (exclusief APG en PGGM in verband met de grootte van deze fondsen), waarvan de beleggingsresultaten door The WM Company worden gemeten. Een vergelijking met gegevens uit het WM Universum maakt het mogelijk om de resultaten van een fonds te spiegelen aan het gemiddelde van de beleggingen en rendementen van de Nederlandse pensioenfondssector.

Yield curve

Zie rentetermijnstructuur.

Zakelijke waarden

Aandelen, converteerbare obligaties en onroerend goed(fondsen).